

ՉՈՆ ԱՐՏԱ

ՏՈՒՆԵ
ԵՄ ԲԱՆԱՆ ԵՔ ԴՆԱԿԵՐ
ԱՆՎՅԱԼՏՆԱՐՈՒՄԻ
ԿՈՎԵՇ

ԵԾԴՇԱՐԱ ԵՐՐՈՂՈ
ԵՅՎԱ

Don Urda

*Salie cu pană de înger
Anghalszárnyú követ*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
URDA, ION

Solie cu pană de înger / Angyalszárnyú követ

Deva: Editura CORVIN, 2008

140 p; 21 x 14,5 cm

ISBN 978-973-622-406-5

Redactor de carte:

Eugen Evu

Traduceri:

Sarolta Kapiller

Concepție grafică și ilustrație:

Radu Roșian

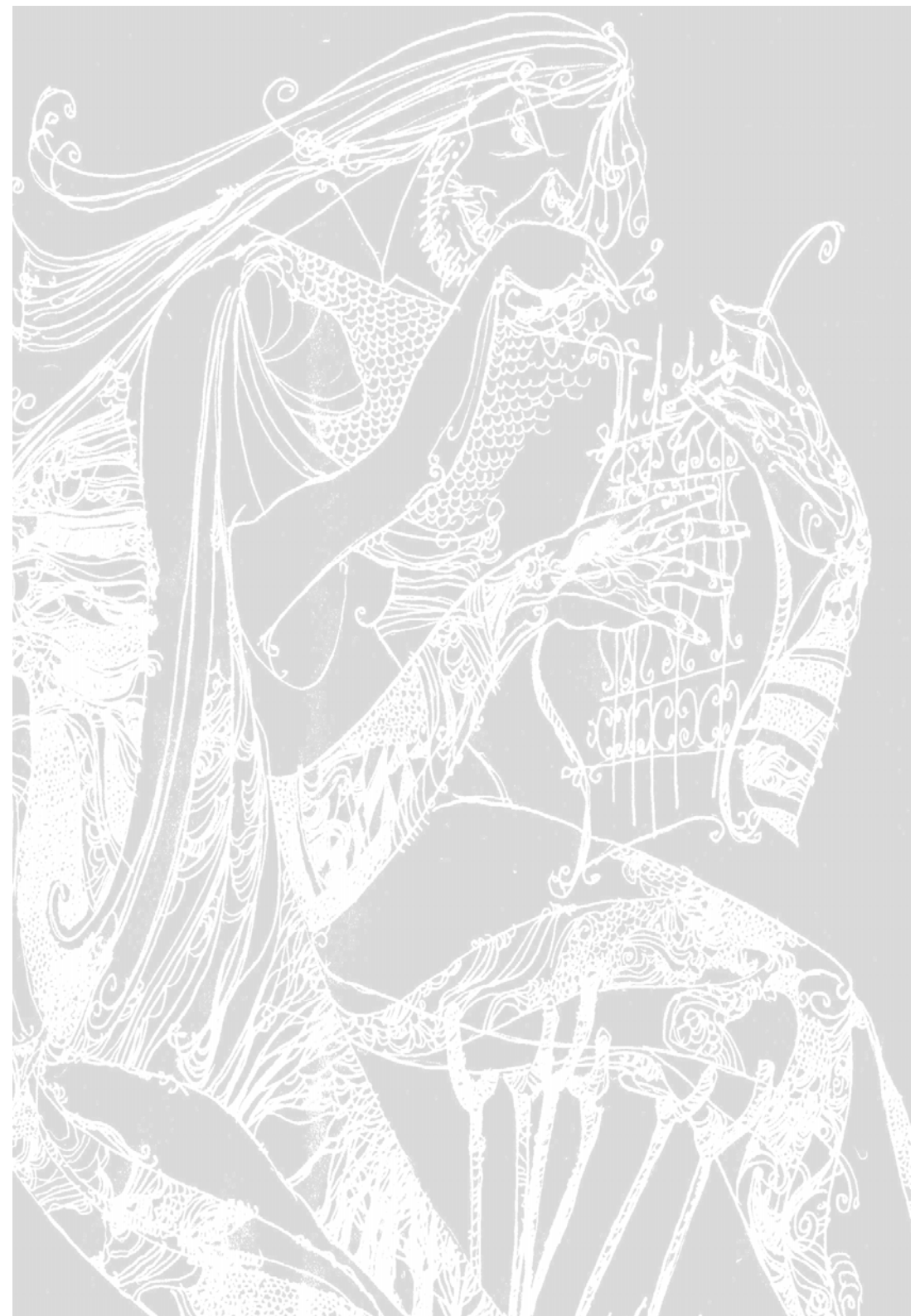
Tehnoredactare, procesare:

Ion Urda

JOHN URDA

SOLTE
EU PANĂ DE ÎNGER
ANGYAL SZÁRNYÚ
KÖVET

EDITURA CORVIN
SEVA

POEME
BOLDOINGVE

*Traduceri în maghiară
de Sarolta Kapiller*

Pelerin

Tot rătăcind prin stele cu sufletul pustiu
Spre câte una brațul tânjește să se-ntindă
Dar îți reprimi dorința uitându-te-n oglindă
Și te-amăgești cu gândul că, poate, mai târziu...

Și-aștepți cu-nfrigurare o rază, o clipire
Dar steaua-i tot mai rece și tot mai depărtată
Iar tu, asteroidul de piatră înghețată,
Tot rătăcești prin stele visând la nemurire...

Üstökös

Kiszáradt lélekkel csillagok közt járva,
Karodat feléjük ki-kinyújtva, tárva
Visszafojtod vágyad a tükörbe nézve,
S vigasztalod magad: egyszer, talán késve...

Dideregve vársz egy sugár-pillantásra,
De a csillag egyre hidegebb és messze,
S te, a fagyott aszteroid-szikla,
Csillagok közt bolyongsz, várva öröklétre...

Mărgăritar înflorit

Uneori memoria
    devine-altceva
oglundind diafane
    metamorfice zbateri
fulgere tandre
    vagi luminișuri ...
O, nu de visare e vorba
nici despre micile
    neanturi în care
creierul valsează
    misterios ...
Nu ! Altceva se întâmplă
    când dureros
        memoria te re-nvie
fantasmă
    mult mai reală decât
        sărutul fugar
sau zâmbetul
    timbru – amorțit
        în colțul gurii ...
Neștiută se-așterne
    roua pe iriși
        și-ntr-un târziu
un mărgăritar înflorește
    discret
        pe colțul prăfuitei
    ilustrate ...

Virágzó mandulafa

Időnként megtéveszt
    az emlékezet
éteri metamorf
    vergődést tükröz
gyengéd villámlást
    sejtelmes fényt...
Ó, nem az álom a lényeg
s az árnyalatok
    apró halmaza
melyben az agy
    rejtélyes táncot lejt...
Nem! Más erő munkál
    mikor fájó kinnal
        újjászül az elme
képzet
    valóbb a valóságosnál
        s a lopott csóknál
a száj zugában
    elalélt
        mosolynál...
Az íriszekre nesztelenül
    telepszik a harmat
        s megkésve bár
titokban
    kivirágzik a mandula
        a porosra kopott
fénykép sarkában...

Data de ce – ți spun ...

Trecem prin viață ca un tren
cu semaforul pe verde
chiar dacă acarul Păun
încurcând ițele undeva
în zare se profilează
o catastrofă.

Nici măcar nu zărim
peroanele pline de călători,
zâmbeteleperate
ale celor pentru care,
poate eram ultimul tren ...

*

Ar trebui să fim
ceva mai atenți
cu florile,
ele se pot veșteji și din
prea multă iubire ...

Căutăm mereu (acolo)
unde n-ar trebui
și numai într-un târziu
descoperim zâmbetul
unui copil – toate comorile
lumii ...

Priviți nou-născutul (în leagăn),
mișcările lui emoționant
de dezordonate strigând
fericirea de-a fi

Miért is mondom...

Gyorsvonat az élet
mindig zöld jelzésre vár
Noha a ravasz Pán
szálait bogozza
a végtelenben készül
a vég.

Tovasiklunk
zsúfolt állomások
könyörgő mosolyai mellett
s mit érdekel
hogyan önekik esetleg
kifutott az utolsó szerelvény...

*

Talán figyelniük
kellene
a virágokra
lehet hogy az
eltékozolt szerelemből
sarjadnak...

Mindig ott keresünk
hol nem találunk
s a végső pillanatban
fedezzük fel a kisdéd
mosolyában a világ
gazdagságát...

Ime a ma született (a jászolban)
kusza mozdulatokkal

și judecați dacă noi
mai știm să simțim
răsăritul soarelui,
lacrimile ploilor,
cântecul pârâului,
o pasăre,
o buburuză,
sau o păpădie ...
Ne risipim reperatele
și așa perisabile
ale unei vieți pe care
nu credem
că am trăit-o ...

Iată de ce-ți spun:

- Tinere,
de te pricepi,
dacă poți
înstrunează-ți chitara
și cântă ...
N-ai de unde ști
dacă vei reuși
să trezești lumea
dar în sufletele
de vis amorțite
se va depune – rouă,
un strop de speranță ...
- Cântă, tinere !

is a létezés
boldogságát hirdeti
S most döntsétek el
hatalmunkban áll-e
felfogni a napfelkeltét
esők könnyeit
patak zúgását
a madarat
a búbosbankát
s a puszta gyomot...
Életünk kincseit
talentumait tékozzoljuk
végül kétségbe vonjuk
hogyan élünk
egyáltalán...
Nézd, ezért intellek:
- Ifjú,
ha felfogtad
s van erőd
húrozd fel gitárod
s dalolj...
Nem számít
hogyan a világot megváltani
képes vagy-e
ha álomba szédült
lelkekre
harmatoz a harmat
cseppnyi reményt...
- Fiam, énekelj!

Preapocaliptică

... Acolo, pe muntele sacru
fulgerele au dăltuit
o floare întunecată
de crin – stigmatul trădării ...

În plină vară, iarna
se înstăpânește în oameni,
Ace de gheață străpung,
amorțind, inimile ...

Tot mai adesea stihiile
își dezlănțuie puteri
bestiale
sub aripa preântunecatului
arhistrateg al haosului ...

Colcăie viermii în suflete
și șerpilor s-au încuibat
printre sentimente ;

Mălul verde – grețos
urcă pe ziduri,
Iz de putreziciune sufocă
atmosfera tot mai pâcloasă ...

Caldarâmul trotuarelor
s-a tocit sub pașii pierduți
ai păpușilor telecomandate
de șalăi cu celulare
sub aripioare ...

Stadioanele și discotecile gem
de dreptcredincioșii adepți

Apokalipszis előtt

...Fenn, a szent hegyen
villámsújtotta sötét
halálvirág – hírnöke
az árulásnak...

Nyár derekán tél hidege
lesz úrrá az emberen,
jégcsapok fürödnek szívünkbe
megbénítva teljesen...

A káosz főangyalának
védszárnyai alól
a kísérteties sötét erők
minduntalan előtörnek...

Hernyók lepik el lelkünket
s kígyót melengetünk
ézelmes keblünkön,

A zöldmoszat nyálkásan
felkúszik a falon,
s rothadás lesz úrrá a fojtogató
bűzös hangulaton.

A járdaszegély elkopott
a távirányítható cicababák
semmibe vezető léptei alatt
kiket szárnyuk alól celluláris szörnyek
irányítanak...

Stadionokat és diszkókat töltenek meg
zsúfolásig szent Marilyn Monroe

ai sfintei Marilyn Monroe,
închinători la
ritmuri tehnotronice.
În marile parlamente
iele dansând – ideile se joacă,
fantomatic și ireal
cu mințile aleșilor.
Tot felul de profeții
scorojesc imaginea lui Iisus
din sanctuarele creștine;
idoli păgâni se ridică
peste lumea ce-a ostenit
așteptând mântuirea
ce pare tot mai departe ...
... La marginea lumii
iubirea
e tot mai tentată
de gânduri sinucigașe ...

igazhitű hívei,
térdet hajtva
    technotron ritmusoknak.
Hatalmas parlament-termekben
    a küldöttek szellemével kellett
és táncot lejtve kísérteties és valótlan
    játékot úz ember-elme.
A sokféle prófétálás
    hazudtolva Jézus képét
        kiszakítja szent szentélyből,
pogány bálvány emelkedik
    világ fölé magasodik
mely elfáradt várván-várva a megváltást
    s egyre meddőbb a remény...
...A világnak szűk peremén
    a szerelem
        egyre inkább
            öngyilkosságba hajlik át...

Ce să-ți dăruiesc ...

Stau și mă gândesc
ce ți-aș putea dărui
de ziua ta
și nu mă pot hotărî ...

Ți-aș împacheta frumos luna
să ți-o agăți drept lampă
în sufragerie
dar ea, săraca, e plină de pete:
atâtor jurăminte mincinoase
le-a fost martoră
că a dat în icter...

Ți-aș aduce ploaia
dar nu cred că
mai ai nevoie
de o lacrimă în plus ...

Ți-aș aduce soarele
să-ți topească
ghețarul din inimă
dar mi-e teamă
de un nou diluviu ...

Ți-aș da o fărâșă
din tristețea mea
dar e prea târziu:
deja rănilor sufletului
s-au cicatrizat ...

Mit is adhatnék neked...

Ülök s azon töpregek
mit is adhatnék neked
a névnapodon
s bizonytalanul arra gondolok...

Hogy a holdat pakolom díszes csomagba
lámpaként függjön
az egyik szobában
de a szegény hold oly foltos folyton
sok hazug esküt látva
bolygónkon
hogyan elbujdokol...

Hoznám a záport
de azt gondolom
nem kell most több könny
bőven van otthon...

A napot talán ha lekasztom
felolvad a jég
szíved gleccserén
de mit kezdenék
víznek özönén...

Adnék darabkát
magam gondjából
elkéstünk talán
lelkünk sebei
létünk hegei...

Ți-aș dăruî o punte s-o sprijini
pe malul altui suflet
dar mi-e teamă că nu
vei alege sufletul potrivit ...

Ți-aș dăruî ceva din teama ce
mă amețește privind-te
dar totul ar deveni
doar tăcere ...

De aceea, de ziua ta, mă voi ascunde
în spatele unei flori,
îți voi șopti o urare și voi fugi
rușinat ca un adolescent
întârziat ...

Kompot építék
más lélek partján kapaszkodónak
de oly nagyon félek
elsüllyed e csónak...

Adnék félelmet
mely elfog ha nézlek
s hallgatásra vált
ha vele idézlek...

Ezért névnapodon
virág mögé bújva
megkéssett kamaszként
szégyenlősen újra
köszöntelek téged...

Expoziție

lui Tiberiu Balazs

Deschizi o ușă
și te-mpresoară
deodată
numai ferestre;
Privești uluit cum
fiecare fereastră
ți-oglindește sufletul
mereu altfel:
acolo e cerul,
dincolo iarba, copacii,
oamenii încrustați
în amintire ...
Undeva într-un spațiu
transcendental
vezi un sclav trudind
lângă curcubeu
tot încercând să-i amestece
culorile,
smulgând, ici-colo,
câte-o pată
de iubire și așternând-o
pe inimi.
Mâinile lui clădesc
răbdătoare
izvoarele metaforelor
care mai târziu
se fac torente și râuri

Tárlat

Balázs Tibornak

Kitárod az ajtót
s hirtelen
ablakok szorításában
találod magad
Meglepetten nézed
hogy minden ablakszem
mindig másképp
tükrözi a lelked:
amott az ég
emitt a fű, a fák,
elmébe mart
emberalakok...
Valahol
a transzcendens térben
rabszolga küzd
a szivárvány bűvkörében
színeit
keverve
s ide-oda kenve
szerelemfoltot
a szívekre
ejtve.
Kezével türelmesen
építi
a metafora-kutakat
melyek majdan
érből patakká

SOLDE CU PANĂ DE ÎNGER

și fluvii curgând,
năvalnice, printre nopți
și tristeți.

Abia într-un târziu
frumoasa vrăjitoare nocturnă
și-așterne argintul viu
peste toate culorile sale
iar ferestrele își trag,
una câte una,
obloanele.

Doar el, robul luminii,
caută mereu
iezerul fermecat unde
se naște curcubeul...

s folyammá duzzadnak
áradnak éjszakát
búval összemosva.

Későre jár
ha a szépséges éjkirálynő
égő ezüsttel behinti
mind a színeket
s az ablakok egyenként
behúzzák zsaluikat.

Csupán egyvalaki
a fény szolgája keresi
az elvarázsolt forrást
melyből életre kel
a szivárvány.

Remarcă

Dacă vreodată viața
te va întreba
care e rostul
existenței noastre
nu vei putea da
un răspuns exact
dar nu vei greși mult
dacă vei răspunde:
- Să iubim florile !

Megjegyzés

Ha valaha az élet
    megkérdezi tőled
        mi is az értelme
            a létezésünknek
nem hiszem hogy benned
    biztos válasz fakad
        de nem tévedsz nagyot
            ha így szól majd ajkad:
-Szeretni a virágokat!

Exorcizare

(elegie romantică)

Ai re-nviat ca-n basme, fugară amintire
iscată din fantasme ce le-am ucis demult
dar am uitat cărarea intrării în iubire
și cugetu-mi sugrumă al sângeului tumult.

Ești tot aceeași caldă, vibrantă vâlvătaie
ca rima ce îți scaldă splendoarea-ntr-un poem.
Nu știi sau, mai degrabă, nu poți să știi, cum taie
în amintiri, ca briciul, surâsul tău – blestem.

Sub chipul cast, serafic de-angelică făptură
stă zâmbetul demonic, al patimei izvor.
Deși îți este vorba în sufletu-mi arsură,
sărut cu mintea urma lăsată pe covor.

- Întoarce – te în zarea în care te-a dus vântul,
durerea, renunțarea și-al timpului demers !
Cu pagina pe care îmi încrustez cuvântul
drept giulgi de-ngropăciune te voi zidi în vers.

Küüzetés

Mint mesében jöttél, futó emlék, vissza,
képzetekből miket régen meggyilkoltam,
s elfeledtem akkor a szerelem-utat,
vérem dübörgése most mégis fojtogat.

Ugyanaz a forró, viharos vibrálás,
amellyel a rimet versbe simogatják.
Nem tudod, de honnan, miképp is tudhatod,
elmémbe hogy hasít tör - mosolyod - átok.

A kedves és szerény, angyali ábrázat
démoni mosolyt rejt, szenvedélyes-kutat.
Akkor is, ha szavad égeti a lelkem,
Nyomodat elmém csókjával illetem.

- Térj vissza a messzi, szélfútta határba,
Hová tagadás vitt s az idő múlása!
S a lappal, amelyre soraimat vésem,
Sírboltba falazlak, mint egy temetésen.

Creație

E o nebunie
jocul acesta de-a
v-ați ascunselea
trecând alternativ
de la starea de
zeu scos din altare
la cea de Iisus
adorat de Maria
din Magdala...

Te întrezăresc
în toate nimicurile
și mă prefac
că nu te observ;

Te neglijez intenționat
ca să mi te-apropii
dar tu, capricioasă ca
o iubită adolescentă
dispari când
dorința-i mai mare
ca să apari
când nu te aștept
fluturându-mi
îmbietoare iluzii,
ca o fata morgana,
setaților, în deșert.

Képzelmény

Örület

ez a bújócskás
játék
egyszer oltárról
leemelt
isten
másszor Jézus előtt
Mária Magdolna
térdén...

Minden apróságban

tettenérlek
noha tettetem
hogy nem figyellek

Szándékosan hanyagollak

hátha közeledsz
s te a szeszélyes bakfis
szerelmes
eltűnsz

hogyha hajt a vágyam

s megjelenysz
ha nem is várom

meglebegettetsz

kéjes képet
akárcsak a délibáb
szomjazóknak a pusztában.

Întrebări mute

- Cine ești tu, străino ?
Tu care ai intrat
    în viața mea
                    cu pași mărunți
ca niște frunze căzute
    de pe un ram stingher pe care
                    nu se mai așează nici o pasăre...

- Cine ești tu, frumoaso ?
Tu care mă privești
    pe sub gene lungi
                    acoperind un adânc de mare
în care mă cufund
    ca un pescăruș săgetat
                    ori de câte ori te privesc...

Hangtalan kérdések

- Ki vagy, te idegen?

Te, aki belopóztál

az életembe

nesztelen

mint hulló levelek

halódó faágról

melyre madár sem száll...

- Ki vagy te, Kedvesem?

Te, ki rámnézel

hosszú szempilla alól,

mely tengermélységet rejteget

s én alámerülök

mint nyíllal gyilkolt sirály

valahányszor rád nézek...

Postapocaliptică (1)

... Undeva, la marginea zării
oamenii construiseră un altar
pentru fecioara neprihănită
care nu mai venise ...

... Nu răzbătea nici un sunet,
nu adia nici o boare
doar norii erau absorbiți
într-un vârtej temporal
lăsând în urmă văzduhul
incredibil de străveziu ...

... Sfere buimace dansau printre valuri
pe nisipul de la marginea mării
Din când în când
câte o trombă de apă
se ridica, stâlp argintiu,
către ceruri, zvârlind
peste plajă fosilele
zilei tunetului

Munții mășăluiau încet
unii spre alții
clătinându-și vârfurile
ca o dojană spre cerul
ce se spărsese brăzdat
de fulgere negre
ploi otrăvite curgând
zile în șir ...

Apokalipszis után (1)

...Valahol a világ végén
az emberek oltárt építettek
a szeplőtelen szűznek
de nem érkeze meg...

...Nem visszhangzott a hang,
nem simogatott szellő,
csak a felhőket nyelte el
a boszorkányszél,
mely a levegőeget
hihetetlen átlátszóvá sikálta...

...Buja sellők táncoltak a habokban
tengerparti homokban
időnként feltarajlott
egy-egy hullám,
ezüst oszlop
az egekig s partra vetette
a mennydörgő
kövületeket.

...A hegyek óvatosan egymás felé
masíroztak,
csúcsaik inogtak mint szélkerék
az ég felé melyet fekete
villám-barázdák darabokra
szaggattak
s mérgezett záporok zuhogtak
szakadatlanul...

SOLDE CU PANĂ DE ÎNGER

... Era mult după vremea
când răgetul fiarei
cuprinsese Pământul
Trecuseră ani
de la ziua ne-ziuă
înflorită din mugurii
noptii în care
trilul privighetorii
încremenise în umbra
încrustată pe stâncă ...

... Și peste toate
imaginea lui Dumnezeu
lăcrimând ...

...Sok idő telt el mióta
a vadállat markába
kaparintotta a Földet
...Évek jöttek-mentek
a naptalan nap óta
mely az éj-rügyből
sarjadt
S a fülemile éneke
megremegett a sziklára vetült
árnyék sötétjében

...És mindenek fölött
az Isten képmása
könnyezik...

Postapocaliptică (2)

Se năruise altarul iubirii ...

Inima se vestejea încet
    sub sângele tot mai negru
bătaia ei era tot mai surdă
    până când se estompa în uitare
Ca niște gheare mâinile-ncremeneau
    nesfârșind semnul crucii...

Sfere roșii-murdare se rostogoleau
    peste fluviul luminii
Rădăcinile palmelor se uscau
    înfipite în cerul neprietenos
Spații absurde se înfruntau
    la limita dintre bine și rău
    într-o veșnică și incertă
    predestinare.

Înfrigurarea și spaima se întreceau
    în a stăpâni pretutindeni
groaza îngheța visele
    și neputința paraliza zborul.

Pe creiere păianjenii construiseră
    pânze gigantice și orice gând
    era terorizat și apoi
    devorat cu migală

Ochii erau arși cu răbdare
    pe dinăuntru

Apokalipszis után (2)

Leomola a szerelem oltára...

Csendesen vergődött a szív
a feketénél feketébb vérben
dobbanása egyre siketebbre vált
míg a felejtés tompán útját állta
Karomként kulcsolódtak egymásba a kezek
s véget nem értek a keresztvetések...

Vérvörös sárgolyók görögve
omoltak a fényfolyam-árba,
Pálmatenyerek száradtak
ráaggatva az ellenséges égre
A lehetetlen terei egymásnak
ütköztek a jó és gonosz határán
az örök és bizonytalan
eleve elrendelésben.

Borzongás és félelem
kerítette hatalmába a mindenséget
az iszony megdermesztette az álmokat
s a tehetetlenség szárnyakat bénított.

Koponyákra telepedve kaszáspókok
óriás hálókat szóttek és minden gondolat
megbénult
és könnyörtelenül elvetélt

A szemek türelmes lázban égtek
belülről

SOLDE CU PANĂ DE ÎNGER

---

lumina neagră se înstăpânea
peste lumea interioară

În urechi mai răsuna doar ecoul,
mai vibra stins, amorțind cu încetul
ostenit, firav și scheletic ...

La fereastra sufletului,
ca o binecuvântare,
rânjetul morții ...

fényes feketeség uralta
a lélek bugyrait

A fülekben visszhangzott még a hang,
halkan remegett, fáradtan elpilledt,
vékonyan, sorvadtan...

A lélek ablakában
megváltásként
felhörgött a halál...

Disperare

E seară cu liniștea oarbă
Când vremea stă ziua s-o soarbă
Când vrerea se-nclină năucă
Și gândurile-au doruri de ducă
În suflet se lasă agale
O tainică, sumbră uitare
Și dacă încerci s-o amâni
Te-azvârle ciozvârtă la câini
Și dacă încerci ca s-o rupi
Te-azvârle–ntre haite de lupi

Un nour fugar își prelinge
Pe lună un cearcăn de sânge
Iar ochiul cu-ncetul adună
O fixă privire nebună
Și totul e negru, pustiu
Când, singur, în noapte, mai scriu ...

Kétségbeesés

Vaksötét az este
Ez a vaksi idő a napot elnyelte
Az akarat akadozik
Vágyakozás váraozik
A lelket mi elfedi
Titokszürkén feledi
S hogyha nyújtánád a napot
Kutyák elé odadobod
S ha próbálsz megszakítani
Farkascorda széjjeltépi

Futó felhő hold szemére
Vérkarikát rajzol körbe
És a szem magába gyűjt
Tekintetet mely örült
Minden szomorú fekete
Mikor írok éjjelente, egyedül...

Am văzut...

Am trăit o clipă
la răscrucea dintre
cruce și semilună...
Am văzut moartea
rânjind dintre ogoare albe
răsărite pe coline verzi,
am văzut-o în suflete
și în setea de viață
din priviri,
am văzut fete dansând
ca o zbatere
în gheare de tigru,
am văzut fericirea
și disperarea
îmbrățișându-se-a pace,
am privit, dintre ruine,
moartea îngemănându-se
cu iubirea.

Am văzut Bosnia !

Láttam...

Tettenértem a pillanatot
a kereszt és a félhold
találkozásában.
Láttam a halált
fehér mezőkön közeledni,
kelni zöld dombokon,
láttam a lelkekben
és életörömben,
a tekintetekben,
láttam lányokat lejteti
akárha vergődven
tigriskaromban,
láttam a boldogságot
és kétségbeesést
karöltve a békével,
s néztem, a romok közt,
hogyan válik eggyé
a halál
és a szerelem.

Láttam Boszniát!

Mi-e sufletul o anticameră

Mi-e sufletul o anticameră,
sală de aşteptare
pentru speranțe ...

Unele vin tiptil, pășind
în vârful picioarelor,
cu discreție
Altele intră, ca niște
huligani, călcând
cu tălpi noroioase
toată bruma de fericire
agonisită cu trudă
din roua dimineții...

Stau la pândă în spatele
ușii și le aud cum bârfesc:

Unele zic c-aș fi prea timid,
altele, dimpotrivă, mă cred
înfumurat și obraznic.

Mai zic unele că
mi-am risipit toată agoniseala
de tandrețe aiurea

Altele sar c-am fost naiv
și n-am știut că umbrele
trecutului devin vampiri
devorând rapace toate visările ...

A lelkem most előszoba

A lelkem most előszoba,
reményeknek
váróterme...

Egyesek halkan, tipegve,
szinte
észrevétlen jönnek

Mások, mint holmi
garázdák, sáros
lábnyomokat hagyva
széttapossák öröm-derem,
amit eddig gyűjtöttem
a hajnali szitalásban...

Lesben állnak ajtó mögött,
pletykálkodnak szüntelen:

Egyikük félénknek tart,
másikuk felfuvalkodottnak
s én vagyok a szemtelen.

Azt is gondolják énrólam,
hogy az összes gyengédségem
odavan eltékozoltan.

Mások ostobának hisznek,
merthogy soha el nem hittem:
múlt emlékek kísértének, vámpírokként
széjjeltépnek minden álmodt énbennem.

SOLDE CU PANĂ DE ÎNGER

Dar câte nu zic,
    iar eu stau și-ascult
        până când, zgomotos
sau subtil, precum au venit,
    una câte una, pleacă,
        iar eu rămân să contemp lu
o anticameră goală
    pe unde, cândva,
        forfoteau speranțe...

Amíg mindent összehordnak,
s tanúja vagyok hangjuknak,
addig szépen, lábujjhegyen
vagy harsányan, ahogy jöttek,
eltávoznak véglegesen,
s én maradok ábrándozva,
mint egy üres előszoba,
ahol egyszer réges-régen
vetélkedtek a remények.

Camenii focului

au izbândit încă odată, plecând
să-și dezgroape drapelul
de sub munții de cenușă.

L-au înălțat apoi,
flacăra pe altarul recunoștinței,
și s-au închinat cu evlavie
picăturii de apă
ce a străpuns stânca...

Deodată au reînviat
legionarii romani strigând:

- Vivat Roma Æterna !
- Vivat Savaria Æterna !
- Vivat Pannonia Æterna !

Și-au lovit spadele
de scuturi

și s-au aliniat, firoși,
pe marginile istoriei
să vegheze zorile
vieții moderne.

Doar Sfântul Florian
cu vadra în mână
a rămas străjerul
cetății din care oamenii
plecaseră să-și adune
osemintele împrăștiate
printre ruinele arse
ale trecutului.

Szombathely – 13.09.2002

Güzemberék

Újra nekiveselkedtek,
hogy hamuhegyek alól
kimentsék a zászlót.
Aztán magasra emelték,
fáklyaként a hála oltárára,
s alázattal térdet hajtottak
a vízcsepp előtt,
mely kivájja a követ...
Hirtelen megelevenedtek
a római legionáriusok, dörögve:
- Vivat Roma Aeterna!
- Vivat Savaria Aeterna!
- Vivat Pannonia Aeterna!
Fegyvereiket pajzsokhoz
élesítvén
csatasorba álltak, dühödten,
a történelem végvárainál
a modern idők
határait védeni.
Szent Flórián csak ki
kezában vödörrel
őrző maradt a strázsán
az erődben, mert a többiek
szétszéledtek eltemetni
a múlt lerombolt
romjai között
szanaszét heverő csontokat.

Szombathely – 2002.09.13.

Black hole

Implacabilul –
    imaginea unui soare înghițit
    de o gaură neagră...

Mi-aș dori un stăvilar
    pentru zile,
        un robinet prin care
            să le pritocesc,
drămuindu-le pic cu pic,
    storcându-le
        de fiecare secundă.

Dar ele vin și pleacă,
    trenuri accelerate
        prin gara viselor,
arborând
    fume_gânduri arcade,
        instabile și perisabile.

Rămân pe peron,
    printre câini vagabonzi
        și hoți de buzunare,
sentimentele –
    călători osteniți
        cu privirea pierdută,
arbori împietriți,
    secați de sevă...

Explodând,
    într-un ritm uniform,
        flori de cais
            revigorează planeta ...

Black hole

A felfoghatatlan –

az a kép ahogyan a napot elnyeli
egy fekete lyuk...

Jó lenne most egy homokóra

mérni a napokat,
egy szerkezet,

mely lassítja pörgésüket,

s szemenként adagolva

kifacsar

minden másodpercet.

Jönnek és tovasiklanak

mint gyorsuló vonatok

álmok állomásán,

főlének nyújtják

félelmes boltíveiket

ingatagon és törékenyen.

Kinn felejtettek a peronon,

kóbor kutyáknak

s zsebtolvajoknak prédául,

érzelmeim –

kifulladt utazók

semmibe néző tekintettel,

aszály sújtotta

megkövült lombok...

Robbannak

egyhangú dallamként

s felüdítik a földgolyót

a pattanó barackrügyek...

Stau frânt...

Stau frânt între
durere și adevăr.

Priveghez amintirile,
căzute amazoane
în războiul umbrelor

Mă clatin sub cerul
plumburiu și amorțit
ca un copac
sub tăișul securii

Fumegă agale
visele deșarte
vecine cu haosul

Încerc să mă întorc
la izvorul luminii
și caut cu disperare

un drum ce se naște
încețoșat
printre patimi
și frunze uscate...

- Unde ești, Doamne?

Te-adulmec
precum un ogar
urma vânatului ...

Döbbsenten állok...

Döbbsenten állok
fájdalom és igazság határán.

Örzöm az amazonként
árnyak háborújában
elvértett emlékeket

Az ólmos és dermedt
ég alatt himbálózom
mint kivágott fa
a fűrészbe dőlven

Kiszikkadt álmok
káoszhoz hasonlók
füstbe párolognak

Vissza kéne térnem
a fény forrásához
s keservesen keresem
az utat vajha ködösen
felrémlik szenvedély
és száraz avar közt...

- Hol vagy, Uram?

Vizslatlak mint agár
vizslatja
a megsebzett vadat...

Colecționarul de suflete

Văzând că omul s-a apucat
să-și încrusteze în piatră,
sub diferite forme, sufletul,
Creatorul,
după ce a cugetat mult,
a mai zidit o grădină.

A așezat în ea un arhanghel
și i-a zis:
„- Stăpânește tu grădina aceasta!

Adună în ea toate sufletele
încrustate în piatră de oameni,
așează-le unele lângă altele,
caută bine în ele, îngrijește-le
și vezi să rodească.

Dar, ai grijă, sufletele oamenilor
trebuie să se întoarcă la ei!

Ia-le, deci, semințele,
seamănă-le în cele patru zări
și veghează:

ele prind rădăcini
doar pe ogorul altor suflete!”

Și a ostenit arhanghelul, zi și noapte,
să îndeplinească porunca.

Dar oamenii aveau ogoarele sufletelor
năpădite de neghină și bălării
iar arhanghelul devenea,
în fiecare zi, tot mai trist.

A lélekgyűjtő

Látva, hogy az ember
kőbe véste lelke
sokszínű formáit,
a Teremtő
sokat töprengve
sarjasztott egy kertet.

Egy arkangyalt állított öréül,
s megparancsolta:
„- Légy ura e kertnek!
Hordd össze benne az emberek
kővé dermedt lelkeit,
helyezd őket egymás mellé,
fürkészd titkaikat, ápold,
s tedd termékennyé.
Arra jól vigyázz: emberlélek emberbe tér.
szedd a lélek magvait,
vesd el a négy égtáj felé,
s állj őrt:
míg másik lélekben,
annak mezejében
szárba szökkenek.”

Gürcölt az arkangyal éjt nappá téve,
hogy végrehajtaná e parancsot.
Az emberi lélekmezőket
dudva s muhar lepte,
s arkangyalunk napról-napra
egyre szomorúbb lett.

SOLDE CU PANĂ DE ÎNGER

Până într-o zi când,
la urechea arhanghelului,
ca un clinchet de clopoțel,
a ajuns rugăciunea unui copil:
„- Înger- îngerășul meu...”

....

Și peste lume s-a deschis iarăși curcubeul ...

Tartott ez addig, míg egy szép napon
az arkangyal füléhez ért
pici csöngettyús hangon egy kisgyerek
rimánkodása:

„- Angyalkám, őrzőangyalom...”

....

S a világot újra körbeölelte a szivárvány...

– *De ce nu vrei să vezi, Doamne ...*

Oricât ne-am ruga
la porțile destinului,
ele rămân închise în fața
neputinței spiritului.

Păsări străine
se rotesc straniu
deasupra prăzii,

Speranțele se împiedică
de covorul roșu
întins până la scara
limuzinei negre,

Gândurile devin sinucigași fanatici,
teroriștii conștiințelor
lepădate ca de Satan
de viciul adevărului

Planeta mamă – Nibiru – revine
pe o traiectorie
vecină cu haosul,

În imn de kalașnikov
îmbobocesc flori de crin
pe umerii renegaților urii...

- De ce nu vrei să vezi, Doamne,
cum te sapă la rădăcină îngerii ?

- *Hát nem látod, Uram...*

Akármennyit könyörgünk is
a sors kapujában,
zárva marad
a szellem tehetetlensége előtt.

Idegen madarak
furcsán köröznek
a zsákmány fölött,

A remény megbotlik
a fekete limuzin
lépcsőjéig kúszó
vörös szőnyegben.

A gondolatok fanatikus öngyilkosokká válnak,
a Sátántól leigázott
lelkiismeret terroristáivá
az igazság kételyében.

A Földanya – Nibir – a káosz
közelében utat téveszt

Kalasznyikov-dalban,
a gyűlölet kitagadottjai
vállán számárkenyér virít...

- *Hát nem látod, Uram,*
hogy az angyalok aláássák gyökereidet?

ALTE
PEME

Legendă corvină

Dinspre veacuri veghează peste vatra română
De pe turnul semeț din corvinul castel
Înzăuat în platoșe și cu lancea în mână
Neclintit precum stânca, demn, străjerul de-oțel.

Ne vorbește legenda despre vremuri uitate
Dar cu fapte neșterse dinspre moși și strămoși
Fost-a om el, viteazul străjer de cetate
Cu statura semeață și cu ochi viforoși.

Ca un șarpe, vrăjmașul, din hățișuri, pândește
De pe arc, brusc destinsă, coarda zbârnâie-ascuns
Biet străjerul cetății cu durere icnește
De săgeata dușmană fără veste străpuns.

Simte-al morții zăbranic cum l-învăluie, rece
Și pe minte-așternând, ca o negură, somnul,
Iar, cum viața dintr-însul încet se petrece,
El înalță rugare fierbinte spre Domnul:

„- Nu mă frânge, Preasfinte, -ncremenește-mă drept
Să nu știe vrăjmașul că mi-e moartea stăpână
Să se umple de groază doar zărind al meu piept
Fă să par un arhanghel cu un fulger în mână!”

Și deodat-o minune dinspre ceruri coboară
C-un veșmânt de lumină îmbrăcând pe străjer
Urias, cu privirea fulger, trăsnet și pară,
Drept rămase pe ziduri, numai zale și fier.

Și de-atunci străjuiește, de pe vechea cetate,
Ca un duh împietrit dinspre vremuri mai demne,
Drept zălog dăruirii pentru glie și frate,
Cavaler înzăuat în heraldice semne.

Poem astenit

Timpul se-ascunde, șiret, printre gânduri suave,
Mâna întinsă, încet, lângă trup se prelinge
Pacea se-așterne, valsând, printre sunete grave,
Așteptări, încolțite de lupi, par a plânge.

Neaua se cerne, solemn, peste creștetul sur
Visele se retrag, tot mai des, prea departe
Flori de cais, înghețate, mor în mugurul pur
Ce e rău, de ce-i bun, tot mai greu se desparte.

Neguri de somn se-ncuibează pe geană agale
Chipuri de ceară mimează uitarea de sine
Suflete-scorburi mieroș te întâmpină-n cale
Predicând înierbarea pe tărâmurii divine.

Fagure dulce-i uitarea trimisă de stele
Căutând, prin pustia din suflet, o oază
Amăgind din străfunduri cu speranțe mișele,
Moarte flori de scaiete așezate-ntr-o vază.

E o taină aparte preacuratul apus
Când, prin codri străbuni, se învolbură ceața
Ochii par să rămână pironiți spre în sus
Prevestind, printre pleoape de plumb, dimineața.

Ninsoare de martie

Dintr-o dată pe fire s-a lăsat cu ninsoare.
Peste creștet de dalbi ghiociei și brândușe
neua-puf se așterne, albul pur ca un pluș e,
parc-ar vrea, tot ce-i hâd, să mascheze-n pudoare.

E-o zăpadă târzie, o revanșă tardivă
pentr-o iarnă urâtă, cu suspin și durere.
Efemeri, ca și clipa, fulgii mor în cădere
adumbrind, fără voie, atmosfera festivă.

Profitând de natura oscilând indecisă,
ascunzând, cu-amăgiri, nempliniri și otravă,
adunate-ntr-o iarnă mult prea lungă și gravă,
ninge-absurd, parc-ar vrea primăvara ucisă.

E aceeași problemă ce prin vremi se prelinge,
an de an, cu orgolii și minciuni în balanță,
dar răzbat ghiociei răsăriți din speranță,
soare crud în troiene presărate cu sânge.

Vremea așteptării

Un snop de gânduri sumbre e vremea așteptării
Sau dulce reverie pe-a amintirii strună
Sau calea care duce spre negura uitării
Sau poate-un joc bezmetic cu moartea împreună.

Un vals unduitor sau un tangou sălbatic
E vremea așteptării când sufletul nu-i stins
Și când, pe harpa vieții, doar dorul singuratic
Adie-ușor pe strune pe care ieri a nins.

Un cactus printre dune de vânturi spulberate
Visând la nesfârșita întindere a mării
Ca să-și deschidă floarea spre zări învolburate,
Aceasta, în iubire, e vremea așteptării.

Dar vremea așteptării, printre speranțe șterse,
E ca un naufragiu pe-o insulă pustie
În mijloc de oceane hulpave și perverse,
Visând la o fantasmă ce nu va să mai vie.

De-aceea așteptarea-i ca o otravă lentă
Ce naște agonia, cu vremea aliată,
Doar dragostea se-agață, mereu, ca o dementă,
De-o floare de scaiete ce-n vază stă uscată.

Scrutin

- lui Eugen Evu -

- Dragă eugeniule,
după cum vezi, s-au dus
vremurile astrologilor
cu tichii țuguiate
căroră înțelepciunea
li se revărsa
în bărbi impozante...

În zilele noastre previziunile
au picioare lungi
și buze apetisante,
deslușindu-ne zilnic
cum ne vom ciocni
cu arogața,
cu mojicia,
cu nesimțirea
opulenței...

Profeții moderni – analiștii,
cu atitudini super-inteligente,
pasează amețitor speranțele,
„stânga – centru – dreapta”,
ridicându-și mingi la fileu
și lansând atotputernicul Zvon...

Venus intră în conjuncție
cu burta săracului
iar Soarele, în drum spre UE,

de rușine se-ascunde
după o vilă de „baron local”,
delegând Luna
drept președinte de BEC
pentru urnele îndrăgostite
de guvernare...

.....

Undeva Creatorul
joacă biliard
cu sferile de influență
construind, meticulos,
Haosul Absolut...

Pseudo cugetări

1.

Nu ne naștem
pentru a trăi,
trăim pentru
a renaște ...

2.

Căutăm mereu,
în viață,
fericirea
și abia la sfârșit,
ne dăm seama
că ea a stat, cuminte,
în cel mai ascuns
cotlon al inimii,
așteptând
să fie băgată
în seamă...

3.

Disperarea –
cortegiu funerar
al speranțelor
ucise
din prea multă
iubire...

4.

Sufletul mi-e un crater
de vulcan stins
din care oamenii
au smuls vise
și și-au construit
memorabile
locuri de veci...

Revelație

S-a deschis cerul ...

O rază de soare a poposit
pe umărul meu și mi-a șoptit
că o floare și-a deschis corola
pentru mine ...

Nu bănuiam
să existe printre flori
vreuna căreia
să-i pese că exist.

Mi-am întors fața
și i-am zărit
zâmbetul diafan:
era veselă și
împlinită,
arzând ca o flacără
printre scaieții
și bălăriile
crescute pe ogorul iubirii

Mireasma ei
mi-a îmbătat sufletul
ca binecuvântarea
unui înger păzitor ...

Și atunci am știut
că Dumnezeu există ...

Cioburi de vitraliu

Frânturi de viață
aruncă ceață
peste ninsori.
Dalbe culori
apleacă ramuri
viclene hamuri
strunind visări.
Întinse zări
caută soare.
Lumina doare
în ochi flămând
bezmetic gând
Zvon de izvoare
mălini în floare
caldă culoare
Lavă arzând
paseri curgând
Instinct precoce
smintită voce
durere-atroce
fiori de gând
adulmecând
ne-nțelegând,
nicicum, nicicând...

Armindeni

- parodie – după G.Topârceanu

Au turbat din nou salcâmii
răspândind mirosuri tandre
iar covorul de verdeață
s-a întins imperial;
coruri largi de păsărele
se întrec în serial;
mișună îndrăgostiții
pe-a aleilor meandre.

Doar un cuc, în depărtare,
ca un glas de orologiu
își impune ferm prezența
c-un discurs megalomanic;
florile, pe câmp, prin parcuri,
duse de-un impuls tiranic,
își deschid mii de corole
ca pentr-un suprem elogiu.

Toată lumea vrea să uite
iarna hâdă și amară,
sufletele-s mai deschise,
oamenii-și zâmbesc amabil;
s-a instaurat în toate
pacea. Ferm, indubitabil
s-a decis Mama Natură:
- *Este iarăși primăvară!*

La taifas stau mii de vrăbii,
    curg albinele-n prisacă,
numai zumzet și mișcare,
    totul mișună, roiește.
Doar un pițigoi obraznic
    pe-un ram se burzuluiește
îmbufnat pe toată lumea:
    - *Și ce dacă? Și ce dacă?*

Gorunul lui Horea

S-a prăbușit străvechi gorunul
Purtând istoria pe ramuri
El fu, prin veacuri, numai unul,
Stindardul luptei printre neamuri.

S-a prăbușit cu huiet mare
Scârbit de vremurile-aceste
Când totu-n jur e doar trădare
Și dor de țară nu mai este,

Când mișună ca șobolanii
Hulpavii lacomi de avere,
Când singura credință-s banii
Și setea cruntă de putere..

El moșilor le-a fost averea
Și frate-a fost cu Crăișorul,
El ținea sus lancea lui Horea
Prin el nădăjduia poporul.

- Păstrați nădejdea, frații mei!
Din rădăcina cea străveche
Vor răsări lăstarii noi
Și-or fi cu veacul iar pereche

Iar vântul va purta povestea
Acelor vremi de vitejie,
Vor trece vremurile-acestea
Și-om fi aici o veșnicie.

Jelanie

O, Doamne, ce vremi ai lăsat peste lume !
Coșmaruri, durere, osândă de dus,
În suflete – mare cu valuri în spume
Ce soarele-l scaldă cu sânge-n apus.

Ce cruce, o Doamne, ne dai pe Golgote,
Când viața ne este, ea însăși, un chin,
Când banul trasează-n destin asimptote
Și mierea din faguri e, toată, venin,

Când orișice frate-ntrupează-un Cain
Purtându-și cu fală păcatul cumplit
Când mama își vede în fiu un străin
Și-și caută rostul în câmp pustiit.

Ce arșiță, Doamne, ne mistuie-n vintre
N-o stinge nici apa și nici vre-un balsam
O, Doamne, te-ndură și lasă să intre
Și-n noi o fărâcă din iubirea de neam.

Învață-ne, Doamne, iubirea de Tine
Căci Calea spre Tine e plină de fum
Rătăcim, derutați, către țărături străine
Și nu-ntrezărim spre-orizontal nici un drum.

Întoarce-Te, Doamne, cu fața spre noi
Căci singuri rămas-am pe calea pustie
Nu știm nici măcar care-i drumu-napoi,
Pierduți suntem, Doamne, fără-apa Ta vie.

POEME
PENTRU
SEMENI
DRAGI

Aniversare

lui Eugen Evu la 63 ani –

Te mai îndepărtași, poete,
C-un an de vremea-mbobocirii
Și-ai adunat, cum trandafirii
Cunună-n fruntea unei fete,

Șaizeci și trei de ani, avere
Cum nu se poate mai frumoasă
Dar, după minte, -s de părere
Că ai avea doar treizeci' șasă.

Așa-i cu noi, spre vârsta treia,
Privind cum desfrunzesc castanii,
Când printre degete fug anii
Și-i tot mai bibelou femeia,

Cu mintea suntem tot mai tineri
Și tot mai juni ne dăm cu gura
Însă doar noi știm că e vineri
Și se sfârșește aventura.

Dar nu te întrista, poete,
Căci lași în urmă poezia,
Ea va cânta în triolete
Când ne va smulge veșnicia.

Te bucură cât poți de viață
Că, pe ram, frunze-au mai rămas,
Mai fură, dacă poți, dulceață
Din ochii tineri de pripas.

Că, din tot ce avem în viață,
Cea mai de preț este iubirea,
Prin ea, doar și Isus ne-nvață,
Putem atinge nemurirea.

Hunedoara la 10.09.2007

Inventatorului minților color

maestrului Dumitru Hurubă

Te țină Domnul, meștere Hurubă
Că prima oară-n viață îmi fu dat
Să văd cum taie bisturiu-n bubă
Și mintea – carte pentru colorat.

Te-am înțeles prea bine noi, cu toții
Ești un chirurg cu mâini înmănușate
Da' -i prea puțin. Ca s-o cârmești cu hoții
Ai doar o șansă: parul pus pe spate.

Dar meritul ce drept ți se cuvine
E scump cât greutatea sa în aur
Că punând prețul ironiei fine
Făcuși poemul muget crunt de taur.

Că-i prea amară viața și prea vidă
Reforme și tranziții în culori.
Dar de-o ieși poporul la *corridă*
Nu-i văd prea-n largul lor pe matadori.

De-aceea, bre Dumitre, zău, ești tare
Ar trebui OSIM-ul, cu onor,
Urgent să-ți dea brevetul de-atestare :
„*Inventator al minților color*”.

Scrisoare

lui D.Hurubă la a 60-a aniversare

E iarăși toamnă, vântul bate
Și strip-tease fac în parc castanii
Noi ne crucim, Mitică, frate
Ce repede trecură anii ...

Tu ce mai faci frate Mitică?
Tot cu *don-quichotești* maniere
Încerci să-nalți o lume mică
În vreme ce-alții fac avere?

Ești tot în contra-cronometru
Cu vremea mărunțind destine?
Îi mai compui, în antic metru,
Ode frumoasei Corintine?

Tot vrei, cu magice esențe
De ironie și substrat
Românului ajuns în zdrențe
Mintea să-i dai la colorat?

O, dacă-ai fi ca vrăjitorii
Să poți, că n-ar fi vre-un dezastru
Să colorezi și „*mintea*” țării
În roșu, galben și albastru ...

.....
Îți spun acestea de departe
Deși-s de-a pururi lângă tine
Te-mbrățișez închis de-o carte
Cu pagina ce-n urmă vine.

Urare

- soției mele Elisabeta, la a cincizeca primăvară

Trecură anii, parcă fu doar ieri
Când ți-am mai scris poem de-aniversare
Și iată că veni și ziua asta mare
Când îți serbăm cincizeci de primăveri

Și nu glumesc, pentru că peste tine
Timpul trecu altfel ca peste tot
Eu cred că-ți fu medicament micul nepot
Ce te topește când în brațe-ți vine.

Aș vrea să pot să-mi fac inima carte
S-o poți citi, să te convingi prea bine:
Din trei bătăi două sunt pentru tine
Și că în suflet faci din mine parte.

Te-mbrățișăm cu drag, plini de iubire
Eu, nepoțelul Alex, noi cu toții
Și-ți mulțumim că ne dai sens vieții
Urându-ți viață lungă-n fericire.

Scrisoare (2)

- fratelui meu Vasile, pe îndepărtate meleaguri, de ziua lui

Dragul meu,
fratele meu pururi copil, alungat
de nevoi peste mări și țări,
de ziua ta te îmbrățișez
cu gândul ca o aripă
ce se întinde până în sufletul tău.
Haide, așa bătrâni, să ne jucăm un joc :
așează-te lângă fereastră,
închide ochii,
alungă orice gând și deschide-ți
mintea ;
vei simți o zbatere ca aripa
unui porumbel ;
Sunt inimile noastre rămase aici
care bat alături de-a ta,
Ridică un pahar și închină cu noi
pentru sănătate,
pentru viață și
pentru toate dorințele.
Te vom sărbători aici
pentru că ești, oricum, între noi.
Ai curajul și fă ceea ce trebuie făcut,
rezistă până la capăt și,
cine știe, poate că totul
va fi altfel în anii ce vin ...

1 iunie 2002

Fericire

- verișorului Ștefan Urda cu ocazia căsătoriei

- Te-aștept de-o veșnicie, mireasa vieții mele !
Eu cred că m-am născut zâmbind cu tine-n minte
Și mi-au crescut din tine și rădăcini sub piele
Iar inima mi-ai prins-o c-o patimă fierbinte.

Nu va mai fi în lume iubire mai curată
Ca cea pe care astăzi din suflet ți-o ofer
De fericire-mi este privirea-nlăcrimată
Azi când ți-aduc ofrandă credința mea de fier.

Noi fi-vom peste vreme ca pomul roditor
Prin noi părinții ni se transformă-n uriași
Și noi, prin rodul nostru, ne-om duce-n viitor
Și sta-vom temelie pleiadei de urmași.

Să mulțumim, iubito, prin lacrimi fericite,
Părinților ce-n lume privirea ne-au deschis
Și sărutându-i dreapta măicuței ostenite
Cu suflete deschise să ne-nălțăm spre vis.

18 august 2001 – Leordina

Domnului Profesor, cu dragoste!

- memoriei celui care a fost Victor ISAC

Mucenic trudit pe ogoarele minții
Căutând ne-ncetat adevăruri mascate
De istorii nedrepte denigrându-ne sfinții
Și de false valori îndelung predicate,

Ești în noi, cei crescuți în curata-ți lumină,
Ești cu noi, cei rămași să aducem aminte,
Calea ta-i calea noastră, arsă-n vatra corvină
Și în veac vei rămâne ziditor de cuvinte.

Se vor naște, prin vremi, alte noi generații,
Ne vom stinge și noi, cum sunt legile firii
Dar Cuvântul zidit va trăi cât Carpații
Deschizând, generos, drumuri largi împlinirii.

DEZDREVENŢE

DE

OPINIE

(cronici, eseuri, publicistică)

Atunci vom fi flacăra...

Oameni pașnici, strămoșii porneau, în fiecare vară, război spicelor cât vrabia cu paloșul încovoiat ca o seceră și, neștiind alta, procedau la fel și cu lanurile dușmanilor unduind la hotare.

Răscruce de vânturi au fost, peste vremuri, plaiurile acestea... Ca să reziste, străbunii și-au înfipt adânc rădăcinile în munții și dealurile locului și au rămas neclintiți în fața urgiilor.

Chiar dacă unora dintre ei li s-au cam pleoștit mustățile ocărmuind regate cu nații mândre venite călare de pe neștiute tărâmurii, rădăcinile lor sfințite în pământ binecuvântat i-au înălțat pe culmile măreției în luptele cu păgânătatea. Probabil că din rădăcinile unor asemenea strămoși s-au împânzit ținuturile noastre cu filoane de aur și fier. Candelă la mormintele străbune a fost primul cuptor în care șuvoiul incandescent al fierului a devenit simbol în memoria locurilor, alături de corbul corvin cu inelul de aur în cioc.

Cu timpul, cântecul oțelului a devenit dominanta locurilor. Flacăra nestinsă a Hunedoarei a aprins suflete, a luminat cugete, a înălțat vise. Oameni ai locului, cu pana strălucind în incandescența vetrelor metalurgice, „*ca-ntr-o baladă a meșterului Manole mai evoluată*”, au demolat și zidit metafore, au ars fulgurant și frenetic întru iluminarea urmașilor.

În fiecare creator stă aprinsă o flăcăruie, fie lumină interioară, fie sursă de invidii și răutăți, fie jertfelnic pe altarul inocenței...

Ne putem purifica mistuind în arderea creației orgolii și vanității, dăruind fără a cere nimic în schimb.

Atunci fi-vom cu adevărat flacăra străluminând semenilor! Am trăit să văd astfel de oameni, contopiți cu flacăra, oameni cu lumină proprie...

Octombrie 1999

Provincia Corvina – supliment de Zilele Hunedoarei

Paradoxismul, iraționalul și estetica

Există o categorie de oameni dăruiți de la natură cu haruri aparte și parcă oarecum antagonice. Astfel, între acei raționaliști cu înclinații spre științele exacte, cu inteligența ca briciul, cu o gândire extrem de ordonată, la care logica rece poate face cele mai pragmatice calcule și mai amănunțite analize, structurând teorii întregi despre orice subiect asupra căruia își apleacă spiritul, între aceștia, o parte se regăsesc hărăziți din naștere cu o sensibilitate deosebită și un sentimentalism debordant. Acești sentimentali raționali (sau raționali sentimentali) simt mai pregnant nevoia de exprimare decât alte categorii umane și caută în permanență modele de exprimare care să se muleze pe specificul personalității lor. Și, atunci când le găsesc, aceste modele poartă pecetea unei rigurozități aparte, numai că, această rigurozitate, prin însăși acuratețea ei, are calitatea de a provoca emoția specifică sensibilității și sentimentului.

Pornind de la noțiunea de rațional, nu se poate face abstracție de irațional. Privind strict lingvistic, noțiunea de irațional constituie antonimul raționalului, ceea ce, la o abordare simplistă, înseamnă două noțiuni opuse ca sens și atât.

Abordând analitic problema constatăm că sfera iraționalului este complementară sferei raționalului, cele două noțiuni continuându-se reciproc așa cum axa numerelor reale este constituită din prelungirea axei numerelor pozitive cu axa numerelor negative.

Astfel putem afirma că fiecare element al raționalului își are corespondentul în irațional așa cum electronul își are corespondentul în pozitron, materia în antimaterie, mai direct spus, dacă privim raționalul ca pe o lume, complementara ei, antilumea, va fi iraționalul.

Probabil că pe asemenea considerente de logică, olteanul de geniu FLORENTIN SMARANDACHE, un raționalist plurivalent recomandat de o biografie împănată cu realizări științifice de excepție în domeniul aparent arid al matematicilor (și nu numai), realizări recunoscute și apreciate la nivel internațional, dar, în același timp, un om de o rară sensibilitate,

a descoperit, prin jocul logicii și raționamentului, această atingere aproape transcendențială dintre rațional și irațional, folosind-o ca pe o cale de degajare a emoției artistice și creând astfel (poate e mai corect spus "oficializând") acest curent literar născut din balansul raționalului pe leagănul iraționalului, paradoxismul.

Gen aparent facil la prima impresie, paradoxismul este un domeniu destul de înșelător. Neavizatul poate afirma ușor: "*Vax, de astea poate face oricine!*", dar nu e de loc așa. Dansul paradoxistului între rațional și irațional se aseamănă cu tentativa trecerii unei prăpăstii cu tălpile goale călcând peste tăișul unei săbii, nu te pândește numai pericolul de a cădea în oricare dintre laturile abisului, raționalul sau iraționalul, dar te mai poți și tăia la tălpi prin platitudine.

Ca schemă de creație paradoxistul, de regulă, pornește de la premise raționale și obține, pe căi raționale, deductive, concluzii iraționale. Procedul devine însă tangent cu arta doar atunci când construcția produce încântarea sufletului, emoția specifică, ori aceasta este tangibilă numai prin acuratețe și sensibilitate.

Paradoxismul în literatură poate fi considerat ruda apropiată a sofismului în logică. Și unul și celălalt își bazează efectul estetic pe acuratețea demersului logic și pe reacția de plăcută surpriză a rezultatului de factură irațională sau cel puțin neașteptat. Ce reacție poți avea, de exemplu, în urma unei afirmații de genul : "*Pe o pajiște pășteau doi cai: unul era alb și celălalt mai încolo*", sau la înșiruirea logică de operațiuni algebrice în urma căreia apare clar rezultatul $1=2$?

În ambele cazuri e evident faptul că ceva nu e în regulă, dar asocierile de tip paradoxal și care păstrează acuratețea logicii creează o stare afectivă deosebită, încadrând fără nici o îndoială paradoxismul în domeniul artei. Și pentru că asocierile de tip paradoxist sunt receptate cu o doză de amuzament, creând starea de bună dispoziție specifică pe care omul de rând o manifestă în fața unei „*trăsnăi*”, acest curent literar se pretează cel mai bine genului umoristic. Mijloacele de exprimare ale paradoxistului sunt extrem de diverse, acesta apelează fără menajamente la mijloace rebusiste, la nonsensuri logice, la

similitudini și antagonisme, în general la orice posibilitate de a surprinde plăcut cititorul și a-i smulge un surâs.

Pentru o mai profundă înțelegere, considerați paradoxismul drept arta exprimării cu mijloace literare a paradoxului, iar pe paradoxist un om extrem de receptiv la orice-l înconjoară, capabil să discearnă într-un mod aparte banalele informații pe care le primim cu toate organele noastre de simț și să le redea literar în modul cel mai neașteptat.

Astfel nu e de mirare că, alături de întemeietorul paradoxismului, Florentin Smarandache, ca bun prieten și fidel fan al acestuia, întâlnim un vechi și împătimit rebusist cu realizări notabile în domeniu - Gheorghe Niculescu.

Fascinat de personalitatea prietenului său cu care colaborează la editarea a două volume de versuri paradoxiste predominant umoristice, e vorba de „*PRIN ALBE ȘI CLASICE EPII TÂRZII*” și „*VREME DE ȘAGĂ*”, ambele apărute la Casa de presă și editură Anotimp - editura ABADDABA în 2000, Gh.Niculescu mai publică, la aceeași editură, placheta „*SMARANDACHISME*”, un adevărat monument închinat operei paradoxiste a idolului său, precum și placheta „*REBUS ȘI PARADOXISM*” apărută la editura ALFA PRESS – Cluj - Napoca .

Despre harul de scriitor umorist al lui Gh. Niculescu prefer să las să vorbească un fragment din felul în care înțelege acesta să-l prezinte pe idolul său F.Smarandache:

„Decembrie ploua cu poșircă de ger pe rogojina de praz a sărbătorilor de iarnă când o barză, rătăcită de cârdul anotimpurilor, bătea cu clonțu-i de rubin toaca vestirii de prunc destinat mării.

Cățeaua Timpului, zgribulită sub căruța în care ouase cloța norocului, scherlăia a veste bună și viitor măreț pentru puiul de om plămădit sub țestul destinului tumultuos.

...Copilul cu nume de floare și rezonanță de oraș latin își va croi drumuri de vers matematic... Oltul din sufletul său se va revărsa în cascade de talent, improșcând coordonatele Lumii cu oltenisme, românisme, paradoxisme... adică SMARANDACHISME.”

Folosind exclusiv versuri din volumul lui Florentin Smarandache, „*Sentimente fabricate în laborator*”, Gh.Niculescu reușește performanța, în mod egal literară, cât și rebusistă, de a crea poeme de sine stătătoare în acrostih, în care idolul său e prezentat cu nume, prenume și vreo 11 renume cuprinzând toate domeniile în care acesta s-a impus. În aceeași plachetă Gh. Niculescu creează poeme destul de încheiate folosind doar titlurile poemelor smarandachiene din volumele acestuia „*Prin tunele de cuvinte*”, „*Distihuri paradoxiste*”, „*Versuri experimentale*”, „*Sentimente fabricate în laborator*”, „*Emigrant la infinit*”, „*Formule pentru spirit*”, „*Culegere de exerciții poetice*”, „*Exist împotriva mea*”, „*Clopotul tăcerii*” și „*Scrieri defecte*”, ca mai apoi să creeze „*poeme din poeme*”, citez din autor: „...le-am combinat în ipoteticul laborator al sentimentelor create de Florentin Smarandache...”, reușind o veritabilă performanță poetică. Și nu sunt de loc de neglijat performanțele care urmează în plachetă prin transpunerea operei smarandachiene în monoverbe, triverbe, rebusuri criptografice, criptografii, aritmogrifuri și definiții de careuri rebusiste.

Meritul deosebit al lui Gh.Niculescu nu constă numai în originalitatea lucrării sale, remarcabilă de altfel, ci și în faptul că demonstrează viabilitatea operei poetice a lui Florentin Smarandache, plurivalența acesteia.

Gh. Niculescu are calitatea, probabil proprie paradoxiştilor, de a te dezarma cu câte un răspuns surprinzător la întrebări nerostite. Astfel el se prezintă: „*Datele născutului/ Din luna prierului/ Ziua treisprezeciului/ Anul patrușcinciului/ Gheorghe-al Niculescului,/ Copilul munteanului/ Zis și al cismarului/ Din zona Ciorteștiului,/ Malul Vasluișului/ Movila Burcelului/ Din ținutul Iașiului;/ Azi om al Ardealului/ De pe valea Jiului;/ Prieten al umorului/ Și al rebusismului/ Și-al paradoxismului*”.

Conștient că, în lumea literară, paradoxismul ca și curent literar este la început de drum (deși elementele sale de bază se regăsesc în mai orice operă literară ce se respectă fie și doar ca exercițiu de îndemânare lingvistică), Gh. Niculescu îl definește în versuri simple: „*Admițând că am admite/ Anormalul ca*

normal/ Involuntar vom comite/ Paradoxul voluntar sau ...Dac-am putea accepta că Papa e ortodox/ Că un ciung ar ocupa locu-nti, în ring, la box,/ Vom putea să nelegem ce este un paradox.”

Gh. Niculescu demonstrează că paradoxismul se pretează excelent epigramei („ **Unui ngmfat** – *Aerul trebuie schimbat/ I-a spus medicul curant/ Iar el s-a i conformat/ Lund un aer... arogant*”) , microfabulei („- *Eu, de-aici din casă,/ Sunt cea mai de vază/ Zise ctre masă/ O banală vază.*” sau „*Unchiul ap test nepotul/ Cu următoarea-ntrebare:/ Ce te faci când vei fi mare?/ i-i răspunse idiotul/ Ala mic cu blană albă:/ Cnd voi crete mă fac...halbă!*”), cugetărilor („*Ia lucrurile aa cum sunt, i-a zis houl*” sau „*E o plăcere dublă de a nela pe neltor, gndea calul care nu se voia nelat*”) precum i altor forme ale genului umoristic. Ceea ce impresionează însă fără rezerve la Gh. Niculescu este spiritul său de observaie extrem de ascuit care i permite să exploateze la modul paradoxist banalitile vieții zilnice, smulgnd zmbete pe teren aparent arid din punct de vedere umoristic. El este expresia vie a ceea ce poate să rodească paradoxismul pe ogorul obinuit cu specificul rebusisto-umoristic.

ncercnd să finalizez – pentru că, în fața diversitii ideilor exprimate în crile lui Gh.Niculescu, există senzaia că nu poți sistematiza i finaliza – pe lng definiia pe care Titu Popescu o d paradoxismului în lucrarea sa, „*Estetica paradoxismului*”, drept „...o *rebeliune literară*”, a remarca-o pe cea a lui Gh. Niculescu: „*Paradoxismul este o idee fixă care i trece prin cap atunci cnd mintea i stă în loc, în timp ce tu avansezi înainte.*” Iată cum, într-o lume care se pretează paradoxismului din ce în ce mai mult în viaa de zi cu zi, un paradoxist gsete explicaia aparentei noastre ruperi de realitatea propriilor interese: „*Mintea ne stă în loc în timp ce noi avansăm*”.

S-auzim de bine !

- Gh. Niculescu, Florentin Smarandache – *Prin albe i clasice epii trzii* – Casa de presă i editură Anotimp, Editura Abaddaba, Oradea, 2000

- Gh. Niculescu, Florentin Smarandache – *Vreme de ag* – Casa de presă i editură Anotimp, Editura Abaddaba, Oradea, 2000

- Gh. Niculescu – *Smarandachisme* – Editura Abaddaba, Oradea, 2000

Adevărul ?... nimic mai complicat...

*Moto : „ Adevărul ? Idee fixă, specifică adolescenților
sau simptomul indivizilor atinși de senilitate”.*

E. M. CIORAN

Vasta confruntare de idei de care beneficiem de la revoluție încoace a adus multă lume la limita exasperării, mai ales dintr-un anume motiv, acesta fiind mult trâmbițata și veșnic nerealizabila idee de scoatere la lumină a „adevărului”. Că ideea în sine e nobilă, constituind, uneori, fundamentul a ceea ce se cheamă „*justiție socială*”, reprezentând, de multe ori, o necesitate cu o oarecare utilitate, aceste lucruri nu am de gând să le contest sub nici o formă, vreau doar să analizăm împreună ce vrea să spună o veche zicală, de nimeni contrazisă până acum, care postulează că „*adevărul are multe fețe*”.

Libera exprimare a individului creează posibilitatea etalării directe și deschise a propriilor păreri, indiferent de domeniul abordat, iar, din punctul de vedere al expozantului, fiecare din ideile exprimate reprezintă tot atâtea adevăruri, chiar dacă, în fața interlocutorului, acesta nu-și poate expune coerent argumentele (deși în conștientul său acestea există). Faptul că, uneori, incoerența expozantului induce în interlocutor, pe baza, evident, altor premise raționale, un alt „*adevăr*” decât cel aflat în conștientul expozantului, are drept consecință o anumită doză de subiectivism a noțiunii de adevăr. Și nu pot să nu mă gândesc la fantezia unor raționaliști de genul Bolyai sau Einstein, care, abordând, la vremea lor, drept neadevăr cele mai evidente adevăruri (primul neacceptând postulatul V al lui Euclid, iar cel de-al doilea neacceptând timpul drept mărime absolută), au reușit să creeze opere (realități) monumentale precum geometria spațiilor curbe, respectiv mecanica relativistă, adevăruri verificate în practica de toate zilele, dar, cu certitudine, având și ele doza lor de relativitate.

Puținele argumente invocate mai sus pot induce, oricui dorește să accepte, ideea relativității adevărului. Practica judiciară se străduiește să se apropie cât mai mult de starea reală a lucrurilor tocmai din dorința de a judeca „*adevărul*”, dar faptul că acesta poate avea, într-adevăr, „*multe fețe*” este

demonstrat fără tĂgadĂ de schimbarea destul de deasĂ a verdictului prin procedurile de recurs, apel, strĂmutare a procesului, etc. Ői dacĂ practica dovedeŐte cĂ, uneori, Ői lucrurile simple pot fi abordate din unghiuri diferite, cu „*adevăruri relative*” drept rezultate, Ăn cazul situaŐilor complexe „*adevărul absolut*” va fi o noŐiune acceptabilĂ doar pentru comozi Ői naivi, Ăn realitate rĂmĂnĂnd totdeauna o himerĂ. Nu ĂntĂmplĂtor DicŐionarul Explicativ al Limbii RomĂne, definind „*adevărul*”, lĂngĂ noŐiunea de „*adevăr relativ*” nu aŐazĂ noŐiunea, normal opozabilĂ, de „*adevăr absolut*”, ci pe cea de „*adevăr obiectiv*”. Este Ăn fapt aceasta o recunoaŐtere indirectĂ a legĂturii indisolubile dintre noŐiunea de „*adevăr absolut*” Ői divinitate, Dumnezeu fiind singurul ce poate deŐine absolutul, nouĂ, muritorilor fiindu-ne rezervat, Ăn cel mai bun caz, „*adevărul obiectiv*”, definit drept „*conŐinutul obiectiv al reprezentĂrilor omului, care corespunde realitĂŐii, lumii obiective, independent de subiectul cunoscĂtor*”.

Dar tocmai aici se naŐte ideea cĂ, fiind o reflectare a realitĂŐii Ăn oglinda numitĂ „*conŐtiinŐĂ*”, Ăn absenŐa conŐtiinŐei (gĂndirii, eului) noŐiunea de „*adevăr*” nu se poate naŐte. Ăn nici un caz nu se poate pune semnul identitĂŐii Ăntre „*adevăr*” Ői „*realitate*”, prima noŐiune mai putĂnd fi definitĂ, eventual, ca „*percepŐie fidelĂ a realitĂŐii*”. Numai cĂ „*percepŐia*” presupune „*subiectul percepŐor*”, Ői oricĂt s-ar strĂdui sĂ se depersonalizeze „*subiectul*” nostru pentru a percepe „*obiectiv*”, se poate deduce uŐor cĂ „*adevărul obiectiv*” este greu de atins, el fiind , sub raport social, mai mult **o convenŐie socialĂ** decĂt un act de reflectare Ăn conŐtiinŐĂ a cunoaŐterii individuale.

Deducem de aici faptul cĂ noi, indivizii, vom avea parte, prin percepŐie proprie, doar de „*adevăruri relative*”, eventual de „*adevărul obiectiv – convenŐie socialĂ*” pe care-l ĂnghiŐim nemestecat aŐa cum ne este vĂrĂt pe gĂt, noi neavĂnd modalitĂŐi de cunoaŐtere, de observare directĂ, „*obiectivĂ*”, a realitĂŐii pentru a o oglindi Ăn conŐtiinŐa proprie.

ĂnŐelepciunea popularĂ spune cĂ „*adevărul iese la suprafaŐĂ ca untdelemnul*” Ői cĂ „*nimic mai periculos ca un adevăr pe jumĂtate, el este mai dĂunĂtor ca o minciunĂ ĂntreagĂ*”. Ăntre

aceste două zicale se găsesc atât esența și pericolul „manipulării”, cât și germenul autodistructiv al acesteia. Bazându-se pe nuanța de subiectivism specifică fiecărui individ, pe acceptarea în subconștient (mulajul pe suflet) a acelei părți din realitatea obiectivă care i se potrivește psihicului său (ceea ce nu este prea departe de „*ceea ce-i convine*”), „manipulatorii” brodează „realități” credibile, dar șchioape, trunchiate, expuse succint și incomplet, astfel construite ca să se reflecte în conștiințele indivizilor ca un „*adevăr obiectiv*”, numai că oglinda reflectă altceva decât realitatea, rezultatele fiind, mai devreme sau mai târziu, similare încercării cuiva de a ieși pe o ușă desenată pe perete. Și e normal să vezi realitatea obiectivă când dai cu capul de perete, „*untdelemnul a ieșit deasupra*”, dar rămâne cucuiul.

În ultima vreme, mai mult pentru a se arunca praf în ochii populației, s-au făcut unele demersuri care să înlesnească accesul vulgarului la anumite aspecte ale realității ținute sub oboroc de regimul comunist. Dar ce, credeți că e cineva interesat să discearnă, să perceapă obiectiv acele realități? Nici vorbă! Acei indivizi care, sub oblăduirea a tot felul de societăți civile, alianțe, asociații, trâmbițează ideea „*scoaterii la lumină a adevărului referitor la...*”, aceia au, bine cristalizat, adevărul care le convine și vor contesta vehement orice alt adevăr reieșit din reflectarea cât mai obiectivă a realității. Și astfel, această căutare cu lumânarea a adevărului este un joc de interese, de speculații, prin care fiecare „*trage spuza pe turta lui*”.

Iată, așadar, în ce constă adevărata semnificație a cugetării lui Cioran pusă pe frontispiciul acestui eseu: în fapt oamenii maturi, cu experiență de viață, nu mai sunt atât de preocupați să accepte și să „*bată în cuie*” tot felul de „*adevăruri*”, viața demonstrându-le că acestea vor fi mereu „*relative*”, deformate sau trunchiate de oglinda intereselor de moment, doar adolescenții și cei „*căzuți în mintea copiilor*” mai putând avea asemenea idei fixe sau simptoame care aduc, de regulă, ponoase, nu foloase. Pentru că și Sfânta Scriptură statutează un principiu care nu e departe de efectul actului de percepere, de cunoaștere a realității: „- *Fericiți cei săraci cu duhul!...*”

Despre „babilonie”

(reflecții biblice)

Nimeni nu poate afirma cu certitudine cum a apărut vorbirea, dar, observând maimuțele antropomorfe (și nu numai) folosind diverse asociații de sunete pentru a-și comunica intențiile sau a informa grupul despre lucruri de interes comun, putem presupune că aceași cale au urmat-o primele grupuri de hominizi, creând primul limbaj care, ulterior, a evoluat în ritmul evoluției intelectului membrilor grupului.

Pe de altă parte, dacă abordăm problema prin prisma scripturilor biblice, nu vom afla în mod direct cum a reușit primul om, Adam, să comunice cu Dumnezeu, dar putem presupune că duhul de viață dăruit de divinitate boțului de țărână a conținut inclusiv limbajul unic cu care Dumnezeu a denumit toate elementele creației Sale.

După izgonirea din Rai, Adam și-a păstrat limbajul, el și urmașii săi și, după cum spune scriptura, toate comunitățile umane vorbeau aceeași limbă sau, mai degrabă, aveau aceeași modalitate unică de comunicare până la etapa când s-au hotărât să construiască Turnul Babel pentru a se ridica la înălțimea divinității. Atunci Dumnezeu a recurs la o metodă *aparent indirectă* pentru a-i împiedica: i-a făcut să nu se mai înțeleagă unul pe celălalt, probabil prin modificarea și diversificarea sonorităților specifice cuvintelor, acestea devenind ne semnificative pentru cel ce nu e obișnuit cu ele și nu le recunoaște.

Scriptura nu pomeniște decât despre faptul că oamenii, nemaiînțelegându-se între ei, au renunțat la edificarea Turnului Babel, pentru că, în vremea aceea, încă nu se inventase noțiunea de „*tălmaci, translator*”. Singurul care o putea face, Dumnezeu, avea interesul exact contrar.

Desigur că, în timp, oamenii au descoperit soluția de a se înțelege prin intermediul translatorilor, dar scopul de moment al lui Dumnezeu fusese atins: oamenii n-au mai construit turnul ce i-ar fi ridicat la înălțimea divinității.

Abordând un asemenea subiect nu se poate neglija deosebita încărcătură metaforică a scripturii biblice. De aceea apare destul de legitimă întrebarea dacă limbajul utilizat de primii oameni era limbajul divin (și cred că nu greșesc numindu-l „*universal*”) și dacă acesta era un limbaj în sensul în care-l înțelegem în zilele noastre.

Dacă la prima parte a întrebării răspunsul este evident afirmativ, în ceea ce privește partea a doua a întrebării e greu de dat un răspuns tranșant. Dar, indiferent cum răspundem la această întrebare, este evident că sistemul de comunicare bazat pe principiile „*limbajului divin, universal*” utilizat de oameni până la Turnul Babel a fost pierdut și cred că, după pierderea inocenței și alungarea din Rai, aceasta este cea mai mare pierdere a omenirii.

Și dacă Dumnezeu însuși a văzut posibilă atingerea cerului de către deținătorii limbajului universal iar, prin pierderea acestuia, oamenii nu și-au mai putut realiza aspirația (construirea Turnului Babel), înseamnă că metoda folosită de Dumnezeu poate părea indirectă doar metaforic. Este evident că, prin pierderea limbajului universal, oamenii au pierdut mai mult decât posibilitatea de a se înțelege, și-au pierdut aspirația spre divinitate, pentru că altfel, după apariția primilor traducători, reconstrucția Turnului Babel ar fi fost reluată, ori o asemenea tentativă nu mai este relatată în scriptură.

Iată de ce se poate considera că limbajul universal, divin, era o formă de comuniune spirituală, de aspirații, de simțuri, probabil o formă de comunicare mai mult decât telepatică, ce făcea inutile cuvintele, comunicarea fiind totală, fără ascunzișuri, în primul rând o comuniune sufletească.

Pierderea acestui limbaj a însemnat, în fapt, și pierderea legăturii directe cu divinitatea. Nepermițând oamenilor să se „*ridice*” la înălțimea sa, divinitatea s-a însingurat, interpunând între ea și om zidul diferenței definitorii. De remarcat că Dumnezeu nu reprimă tentativa umană (ar fi putut acționa în forță, distructiv, asupra construcției sau constructorilor), ci doar o împiedică, ca și părintele iubitor care, fără a nega aspirația

fiului de a avea mulți bani, îl împiedică să-i obțină pe căi necinstite.

Interesantă este totuși întrebarea: „- *De ce n-a reprimat Dumnezeu tentativa aparent blasfemiatoare a oamenilor de a se înălța la nivelul divinității și a ales calea mai complicată a împiedicării tentativei?*” Posibilul răspuns are două fațete. În primul rând Dumnezeu nu-i interzice omului aspirația înălțării la cerurile divinității, în această direcție rămânând în discuție doar metoda, calea de urmat. În al doilea rând utilizarea metodei „*reprimare*” ar fi dus la întărâtare, în loc să atenueze intențiile și să convingă de falsitatea metodei. Și ce argument mai trebuie invocat când, folosind o metodă nepotrivită, oamenii au pierdut, odată cu limbajul universal, legătura directă cu Dumnezeu.

Ceea ce a urmat a fost ceea ce limba română exprimă extraordinar, prin termenul extrem de sugestiv, *babilonie*, adunarea la care toți vorbesc și nimeni nu înțelege, fiecare e singur, iar divinitatea e tot mai departe.

Iată de ce turnul Babel poate fi interpretat drept punctul de plecare a tot ce înseamnă egoism, orgoliu și individualism, pierderea contactului cu semenii, atrofierea simțului colectivității. Ne-a creat divinitatea asemenea ei, dar pe parcurs ne-a modificat, pentru că trebuie să învățăm pe pielea noastră că perfecțiunea înseamnă, mai întâi de toate, trudă și suferință.

Dumnezeu e clar pentru cine vrea să priceapă : nimeni nu se poate cocoța în ceruri, nimeni nu poate atinge tălpile divinității prin *cărămizile turnului Babel* (acumulări materiale, bogăție, avere, putere), ci numai prin spiritualitate, recăpătând astfel limbajul universal al divinității, dragostea și iubirea de semenii.

Au vreo legătură cele mai de sus cu mediul nostru democratic de viață? Găsiți vreo paralelă între Turnul Babel și „babilonia” pe care o declanșează „divinitățile” noastre politice ori de câte ori răbdarea românilor ajunge la capăt? E treaba dvs., stimate cititor! Autorul nu are altă vină decât de a fi captivat de metaforele Sfintei Scripturi.

Colecționarul de suflete

Ni se întâmplă uneori, când, cu sufletul rătăcind prin neasemuitele lumi deschise de paginile vreunei cărți, gândul neastâmpărat să devină brusc pragmatic și să se întrebe cui datorează această neasemuită delectare, și, vrând-nevrând, să-ți întorci cugetul către cel care, în nopți târzii, a trudit pe ogorul creației și a dat la lumină strălucitoarea perlă pe care tu, cititorul, ți-o vei adăuga, triumfător, la diadema, mai săracă sau mai bogată, a spiritului.

Rareori remarcăm, însă, risipa de suflet pe care o face creatorul unei cărți, fie ea proză sau versuri, sau chiar aridele cărți tehnice, atunci când pune pe hârtie fiecare frază sau capitol. Nu întâmplător marii creatori se recunosc după simple fragmente, tocmai pentru că, pe orice text, risipa de suflet își pune amprenta ca un cod genetic irepetabil.

Iată de ce operele de artă sau cărțile unui scriitor pot fi considerate drept sufletul acestuia multiplicat și întrupat altfel în fiecare dintre ele, adevărate borne sau monumente pentru eternitate.

Luați de talazul vremurilor, nu e de mirare că uităm să ne gândim că există niște oameni care și-au dedicat o viață unei îndeletniciri deloc simple în tumultul vieții tot mai agitate pe care o trăim, o specie rară de oameni care și-au făcut un crez din a colecționa suflete. Căci, dintre atâtea comparații pe care le-am căutat, pentru breasla bibliotecarilor sintagma "*colecționari de suflete*", deși poate puțin săracă în spirit, am găsit-o cea mai potrivită.

Puțini dintre noi s-au gândit poate, vreodată, la munca acestor oameni, adevărate receptoare ale spiritualității umane, la rolul relativ ingrat de filtru în calea șuvoiului ce trebuie curățit pentru a putea fi spiritualitate, precum și la străduința lor de a iradia această spiritualitate în cugetele tuturor.

Bibliotecarul este asemenea aceluia arhanghel care are în administrare Grădinile Edenului. El ia, ca pe un răsad, plămuierea Creatorului, o așează cu mare osârdie în pământul roditor al cugetului, îl udă și sapă cu grija părintelui, având grijă

să crească și să-și împăăștie sãmânța în marea grãdinã a lumii, veghind cu ochiul ager ca neghina sã nu strice ogorul minții și rodul curat sã ajungã, hranã de spirit, la toatã suflarea.

Cu devotamentul specific pasionaților, „*colecționarii de suflete*” cautã, gãsesc, preiau, sorteazã și catalogheazã valorile spiritului uman, dar, departe de orice idee de egoism care sã punã sub oboroc valorile, ei cautã mereu și gãsesc noi metode de scoatere la luminã, de promovare a acestora.

Percepuți de marea masã drept niște însingurați rãtãciți printre rafturi prãfuite de vreme, colecționarii noștri sunt, în fapt, niște fini psihologi, în mãsurã sã cântãreascã, dintr-un banal schimb de replici, profilul spiritual al cititorului și sã-l îndrume exact spre genul dorit.

Și sã nu uitãm cã, alãturi de dascãli, bibliotecarii cu har au mari merite în formarea profilurilor de viațã al copiilor noștri, pentru cã setea de carte nu se dobãndește numai prin lecturile suplimentare obligatorii, ci și printr-o atentã îndrumare și atragere cãtre carte a sufletelelor de-o șchioapã care abia au deprins tainele alfabetului.

În marele Ocean al spiritualitãții universale, colecționarii noștri sunt acele aparent neînsemnate cãlãuze, dar, în goana noastrã dupã cele zilnice, cine are vreme sã observe cum, cu rãdãcinile adãnc înfipte în ogorul fecund al creativitãții umane, ce monumente de culturã și spiritualitate devin unii dintre ei !

Ziua bibliotecarului trebuie perceputã ca o mare sãrbãtoare a spiritului, pentru cã, în contextul afluxului creației, trebuie sã fi tu însuși creator pentru a putea fi un astfel de colecționar. Și bibliotecarii sunt, prin munca lor, adevãrați ziditori ai culturii universale.

Sã-i cinstim și sã le urãm ca Dumnezeu sã le încununeze strãdaniile cu suprema distincție a satisfacției și împlinirii!

Dicționare sărace

Este incredibil cât de sărace pot fi dicționarele limbii române în abordarea termenului „*provincial*” și „*provincialism*”. Definind „*provincialul*” drept o persoană „*cu apucături sau deprinderi stângace, naive*”, dicționarele evită cu nonșalanță sensurile cu care se abordează majoritar această noțiune, astfel încât cu greu se va găsi o persoană care, gratulată cu apelativul „*provincial*”, să nu se simtă cel puțin jenat, dacă nu jignit. Și asta pentru că o atare catalogare va fi interpretată automat ca o apreciere de genul „*individ redus, cu cel mult o spoială de cultură și educație*”.

Așa stând lucrurile, termenul de „*provincial-ism*”, aplicat oricărui domeniu al preocupărilor intelectuale, conduce, din sorginte, la așezarea acestuia pe o treaptă inferioară valoric, astfel încât, cu atât mai mult, actul cultural de apartenență provincială va avea handicapul sorgintei sale.

Iată de ce, din dorința repunerii în matca reală a „*handicapului*” pe care mulți creatori provinciali îl manifestă, asumându-mi riscul catalogării demersului meu drept unul „*sentimentalist*”, în cele ce urmează îmi propun o scurtă abordare analitică a acestei teme.

Arta și elita

De pe poziția observatorului rațional, încercând plasarea creatorului de artă într-o anume ipostază a ierarhiei socio-intelectuale, există o puternică tentație de a-l situa pe acesta într-o sferă mai aparte a intelectualității, fie și numai datorită faptului că „*harul său creator*” îl scoate din categoria intelectualului clasic.

Pe de altă parte, omul super-educat, cu coatele roase pe mesele sălilor de lectură, al cărui intelect lucrează prin motorul zestrei sale culturale acumulate, pretinde pe drept să fie inclus într-o sferă socială aparte, distinctă, caracterizată de o înaltă elevație a spiritului.

Și într-un caz, și într-altul, actul creației este prezent, iar în ce măsură creația este și artă, rămâne la latitudinea celui ce o

receptează, pentru că nu putem vorbi de artă în absența receptării ei ca atare (exceptând *convenționalismul* care începe să ia proporții îngrijorătoare, definind ca artă tot soiul de aberații). Atunci când arta este rezultanta unui „*har creator*”, dublat de o super-educație în domeniul abordat, cred că putem vorbi de un „*superlativ al creației*”, caz în care creatorul, prin rezultatul muncii sale, este așezat într-o categorie socială aparte, „*elita*”.

Din păcate, înainte ca rezultanta muncii să-l așeze pe creator în categoria „*elitei*”, unii, merituoși de altfel, se autocategorisesc astfel, în special comportamental, realizând o ruptură, o autoizolare, acea „*închidere în turnul de fildeș*”, în fapt, o negare a tot ce nu corespunde concepției lor. „*Elitistul*” (folosesc această noțiune antinomic cu noțiunea de omul-individul-creatorul „*de elită*”) de această speță vede fundamentul creației artistice în filigranul cizelat de acumulările cantitative în materie de cultură, omițând conștient faptul că arta este, mai întâi, **har creator** și abia apoi, **meșteșug**.

Este, de fapt, în relația „*creator de elită - elitist*” acea contradicție pururi existentă între „*conștiința valorii*” și „*pretenția valorii*”.

Provincial, egal mediocru ?

Neputând nega actul cultural și arta izvorâtă din instinct, din nevoia de exprimare în afara spațiului său de mișcare, elitismul a încetățenit tacit în cultură noțiunea de „*provincial*”, și cu toate că nici un dicționar nu abordează noțiunea de pe o atare poziție, în accepțiunea generală, categorisirea de „*provincial*” în actul de creație induce sensul de „*mediocru, necizelat etc.*”.

În modestia majoritar valabilă adevăratei valori umane, creatorul cu har strânge din dinți și-și vede de creația lui, explodând, mai devreme sau mai târziu, și, nu de puține ori, pe alte meleaguri (vezi Brâncuși, Eliade, E.Ionescu etc.). În asemenea condiții este scuzabil faptul că provincia nu are întotdeauna curajul actului cultural de amploare, cu toate că micile excepții au fost, aproape întotdeauna, mari victorii.

Lipsită, de multe ori, de mijloace sofisticate de acumulare culturală, provincia are avantajul că nu prea poate genera elitiști. Talentele apărute în sânul ei sunt realități și valori pe care elitismul nu le poate nega, ele explodând când le vine sorocul, pentru că în fața harului divin al creației nu se pot pune opreliști. Și, ca să fie receptat corect demersul meu, este de știut că revista „PROVINCIA (ulterior și CORVINA)” a fost bine și cu interes primită de mediul cultural național și internațional.

- *Dar, au strâmbat din nas unii, titlul nu e fericit ales, pentru că valoarea revistei se ridică peste valoarea provincialului!* Un argument în plus pentru întreg demersul meu de readucere în matca normală a terminologiei cultural-artistice a cuvântului „provincial”. Pentru că este demonstrabil (din premisele de mai sus) că „provincialismul” în creație are, mai degrabă, caracterul de original, specific național, oferind valoarea intrinsecă a creatorului născut și nu făcut.

* * *

Extrapolând problematica într-un context mai larg, nu-mi pot reprima următoarea întrebare:

- *Nu cumva, din lipsa unei strategii naționale coerente de promovare a valorilor culturale românești, noi, românii avem tendința de a ne manifesta și în contextul european cu sentimentul (fals) al provincialismului...*

martie 1998 – Provincia Corvina nr.5

„ – *Eu sunt european !...* ”

În credințele asiatice stomacul este un centru energetic spiritual deosebit de important, nu întâmplător japonezii considerând că doar suicidul prin „*hara-chiri*” (autospintecarea rituală a stomacului) poate spăla onoarea pătată prin cine știe ce împrejurări care nouă, europenilor, ni se par adesea ne semnificative sau absurde.

Poate că acesta este un înțeles mai ascuns și mai elevat al vorbei românești de duh „*conștiința trece prin stomac*”, dar, cu certitudine, sintagma este de un realism tulburător în semnificația sa cea mai profană. Însăși psihologia așează, prin prisma priorităților individului, social structurate sub forma „*piramidei lui Maslow*”, problema necesităților fiziologice dictate de stomac drept „*prioritate zero*”, iar marele Napoleon a așezat, prin sintagma „*Foamea și sexul sunt axa universului*”, nevoile stomacului drept centrul (și cauza) mișcării.

Caruselul exemplelor ar putea continua, dar ceea ce este evident trebuie doar amintit, nu și demonstrat. Cu toate acestea, trebuie remarcat că foamea este o stare dictată fiziologic, iar individul flămând nu acționează pentru satisfacerea acestei nevoi firești mânat de „*nobile și mărețe idealuri*”, el o face mânat de cel mai pur instinct. Concluzia firească este aceea că, în frământarea sa pentru supraviețuire, individul educat social, dar flămând, pune cât pune, în balanță cu instinctul de supraviețuire, toate principiile și normele sociale în care a învățat să trăiască, încercând să găsească o cale de mijloc, dar, în ultimă instanță, când instinctul rupe echilibrul, comportamentul depășește orice normă de conduită și individul devine, pur și simplu, o ființă flămândă condusă doar de instinct.

Am făcut această întortocheată divagație din sentimentul de inconfort pentru dificultatea pe care o întâmpin, de obicei, în intențiile de a mă face înțeles de interlocutori în privința propriilor mele convingeri legate de Europa și integrarea noastră europeană, probleme cărora le înțeleg valoarea și importanța, dar nu le înțeleg modul de abordare practicat de

guvernanți. Nu m-aș fi apucat să bat apa-n piuă pe această problemă dacă nu aș fi fost incitat de o întâmplare pe care am trăit-o, cu puțin timp în urmă, cu ocazia unei vizite într-un oraș înfrățit cu Hunedoara din Ungaria.

După o vizită amănunțită urmare căreia am cunoscut o firmă prosperă cu capital mixt (75% acționarul privat german, 25% statul ungar !!??) în care ne-a impresionat nu numai nivelul performant și automatizarea fluxului de producție, dar mai ales grija față de angajat a patronului, l-am reîntâlnit pe foarte prietenosul și volubilul cetățean din stafful firmei ce ne-a condus pe tot parcursul vizitei, la o serată ce s-a prelungit lângă câteva pahare cu vin bun. Ei bine, simpaticul interlocutor cu care, din păcate, nu mă puteam înțelege decât prin translator, el știind ceva germană, iar eu doar ceva franceză, mi-a mărturisit că soția lui e din România, dobrogeancă, și că ea știe românește și a fost foarte încântat să afle că soția mea e o maghiarogermandă ce știe ungurește, fapt care, pe lângă acea simpatie reciprocă de natură empatetică ce se naște între doi oameni din priviri atunci când caracterele lor sunt compatibile, ne-a apropiat și mai mult.

Încetul cu încetul vinul bun l-a toropit pe amicul în cauză ce se afla așezat în dreapta mea și, la un moment dat, capul său a avut tendința să-i cadă cu bărbia în piept, fapt care l-a trezit puțin din amorțeală, dar suficient cât să murmure: „ – *Ich bin Europäer!... (Eu sunt European!)*”. Această declarație instinctuală, făcută sub influența binecunoscutei licori a adevărului („*In vino veritas*”), m-a impresionat foarte tare, dându-mi seama că amicul meu conjunctural se simțea într-adevăr european, și aceasta nu doar prin faptul că sufletește era deschis și compatibil, prietenos și sociabil, rasa sau nația necontând pentru el, ci mai ales prin faptul că el se simțea acceptat în rândul celorlalte nații europene, și aceasta nu la modul declarativ, ci pentru că el are în spate un patron neamț care-l apreciază și-l plătește bine și Europa îi este oricând deschisă de-a lungul și de-a latul, având în mod real posibilitatea, nu perspectiva, să o cuture, dacă vrea, de pe poziția omului ce se plimbă liber în casa lui. Deci amicul nostru

nu spunea prin exclamația sa: „– *Eu sunt pentru o uniune europeană, eu votez oricând pentru așa ceva!*”, el își manifesta clar poziția sa reală de cetățean al Europei, pentru că se simțea așa, pentru el Europa era ceva palpabil, nu un vis frumos sau un Eden amușinat printre grădiile sărăciei. Și atunci, cum se pot simți europeni cca. 90% din cetățenii României ale căror trebuințe îi așează la baza piramidei lui Maslow, drept căutători de hrană și adăpost și care ar intra în Europa cu statut de cerșetori sau, în cel mai bun caz, dacă știu să se gudure, slugi? Cum ar putea percepe oare românul flămând aspirațiile sublime ale integrării într-o Europă din care, până acum, n-au sosit decât tot felul de „*Komisari*” care să ne acuze, ba de xenofobie, ba de antisemitism, ba de tot felul de pogromuri inexistente, dar nu s-a găsit măcar unul care să ne „*acuze*” deschis, în Consiliul Europei, că suntem muritori de foame într-una din cele mai bogate țări ale lumii?

Preocupat de obținerea pe orice căi a tainului zilnic, românul care-și mai permite o emisiune de știri la TV sau radio, schimbă scârbit canalul când îi vede pe aleșii noștri făcând spume la gură cu integrarea europeană și euroatlantică.

- Ați face bine, stimați cârmuitori ai destinelor noastre, dacă ați mai citi și nițică psihologie, pentru că piramida trebuințelor umane a lui Maslow v-ar învăța că trecerea de la un palier la altul se realizează atunci când este asigurat un minimum necesar, un prag de satisfacere abia dincolo de care încep să apară nevoile de ordin superior. Ori motivele sociale (nevoia de afiliere, de apartenență la un grup, de identificare cu alții) în rândul cărora se poate încadra integrarea europeană se află pe nivelul 3 (trei), deasupra motivelor fiziologice și a celor de siguranță (adăpost, asigurarea condițiilor de muncă și viață). Ocupați-vă de asta dacă vreți să ne simțim europeni, altfel vom intra în Europa cu mentalitatea slugii ce intră cu șalele îndoite de temenele în vila stăpânului la dereticat și, eventual, se înfruptă cu ceva resturi rămase în farfuria acestuia! Faceți-ne să ne simțim și noi Europeni! Așa să vă ajute Dumnezeu!

P.S. Acest eseu l-am scris în 2005, când românii doar visau la Uniunea Europeană. Dar constat, cu regret, că este mai actual ca oricând.

Paradoxurile, românii și viața de pe o zi pe alta

Parcă mai mult ca alte popoare, noi, românii, ne-am obișnuit să gândim și să trăim în paradoxuri. Și acest lucru nu e de loc nejustificat dacă analizăm și socotim ceea ce ne reprezintă în modul cel mai profund, zestrea de proverbe și zicători populare, pornind de la strămoșii noștri latini cu binecunoscutul dicton „*festina lente*”, pentru că vom constata că o bună parte dintre acestea sunt paradoxuri sadea, de genul „*haz de necaz*”, „*e rău cu rău, dar mai rău fără rău*” sau „*nu e bine când ți-e bine*”, sau, poate cel mai semnificativ paradox lansat de un petrecăreț din Ghelari, închinând un pahar: „- *No, bine că-i rău !*”, exprimând extrem de sugestiv încrederea că, numai prin contrastul trăit, „*răul*” va fi deosebit de „*bine*”.

Desigur se poate spune că forma paradoxistă de exprimare este înadins căutată pentru a da savoare expresiei, dar nu poate fi vorba numai de asta. În logica subtilă a zicalei populare se ascunde un paradox real, el constituind o parte inseparabilă din esența a ceea ce ne face pe noi să fim români și unici.

Fiecare națiune are ceva specific: nemții – *pragmatismul și eficiența*, italienii – *exuberanța și sentimentalismul*, englezii – *rigiditatea și convenționalismul*, ungurii – *ultranaționalismul*, etc. Pe noi, românii, Dumnezeu ne-a binecuvântat cu toate calitățile și toate defectele, dar ne-a dat ca specific răbdarea și cumsecădenia. Și am impresia că această expresie compusă „*cum-se-cade*” a fost special creată pentru a ne reda extraordinara capacitate de adaptare, de a deveni „*cum se cade*”, respectiv „*cum se potrivește momentului*”. Și suntem atât de preocupați de a fi „*potriviți momentului*” încât uităm de propriul interes, iar traiul nostru din ultimele decenii, fie sub dictatură, fie în democrație, îmi susține cu brio afirmațiile. Din dorința de a fi bine văzuți de alții, ne lăsăm treburile noastre deoparte ca să ne dovedim utili cine știe cărei idei năstrujnice a altora și ne mirăm că ăia, văzându-ne casa nemăturată, ne tratează adecvat, fără a realiza că noi suntem cei ce ne comportăm paradoxal. Nici nu-i de mirare că, în asemenea condiții, se vehiculează prin diferite medii idei cretine cum ar fi

aceea despre „*vocația de slugă a românului*”. Iată consecința dorinței exacerbate de a fi „*cumsecade*”, de a te arăta capabil și util altora, fără a arăta demnitate și verticalitate. Pentru că un asemenea fel de a fi dă multora „*apă la moară*” în a amplifica această stare de spirit, până se va găsi un alt Ion Antonescu care să „*rupă mâța în două*” și să ridice capul națiunii române sus și drept.

Românii sunt un popor eficient, fie și numai prin faptul că știu să se mulțumească cu puțin. Dar cei plecați peste hotare (cei plecați cu dorința de a reuși, nu cei plecați la furat sau cerșit) dau acolo dovada competenței și eficienței lor, pentru că la ei în țară nu sunt încurajați să o facă sau sunt batjocoriți cu salarii mizere.

O comunitate socială se evaluează, în bună parte, prin caracteristicile sale specifice, dintre care nivelul valoric al indivizilor ce o compun, raportat la necesitățile de moment ale acesteia, este una dintre cele mai reprezentative. Dar adevărata valoare umană nu e deloc agresivă, omul valoros nu se bagă în față, nu-și insinuează calitățile în ochii nimănui, el este ca o adevărată comoară ce trebuie căutată și dezgropată. Din acest punct de vedere comunitatea se confruntă cu pericolul reprezentat de agresivitatea lăudăroșeniei și parvenitismului. Metodele propagandistice utilizate pentru realizarea ascensiunii pe scara socială se dovedesc, în cele mai multe cazuri, instrumentele nonvalorii, motiv pentru care o analiză asupra procesului de afirmare și accedere a valorilor umane în cadrul unei comunități sociale poate clarifica originea unora dintre problemele acute ale societății noastre actuale, prefigurând și unele soluții realiste pentru acestea.

Afirmarea valorilor umane este un proces evolutiv continuu destul de complex, alcătuit din componente antagonice, fără o finalitate strict determinată, în sensul că cea mai bună soluție găsită azi poate fi mâine anacronică în fața altei alternative. Din punct de vedere structural, ca orice proces antagonic, procesul în discuție are două componente: componenta „*PRO*” și componenta „*CONTRA*”, fiecare dintre ele fiind alcătuite din câte o parte obiectivă și una subiectivă.

Componenta „*PRO*” este cea care creează pârția necesară accesului nestânjenit al valorii umane la soluționarea problemelor comunității, având în alcătuire două părți, „*partea obiectivă PRO*”, respectiv „*partea subiectivă PRO*”.

„*Partea obiectivă PRO*” este cea care rezidă din nevoia socială acută de valori care să-i asigure prosperitatea și progresul și este cea care acționează independent de voința umană determinând, similar economiei de piață, „*cererea*”. Manifestarea ei este caracterizată de incapacitatea comunității, la un moment dat, de a-și rezolva problemele, de a găsi soluțiile adecvate unei anumite forme de criză apărută în viața comunității, cu sau fără recunoașterea oficială a acestei incapacități.

„*Partea subiectivă PRO*” este cea reprezentată de voința subiecților ce reprezintă valori sociale (neafirmate încă) de a ajunge la o afirmare socială a valorii lor, tendința conștientă de a satisface „*cererea*” prin „*ofertă*”. Manifestarea ei este caracterizată de toate formele prin care subiecții umani, în cadrul competiției valorice existente în orice structură socială, caută să se impună în fața celorlalți. Trebuie remarcat faptul că, în cadrul acestei competiții, rareori există un sistem bine pus la punct care să asigure o selecție valorică corectă, sau, chiar dacă sistemul este perfect și selectează subiectul cel mai bine cotate, acesta nu e întotdeauna cel mai potrivit segmentului de activitate avut în vedere.

Pentru ca procesul de afirmare a valorilor umane să fie antagonic, el conține și o componentă „*CONTRA*”, acea componentă asimilabilă forței de frecare sau inerției din natură, acea tendință naturală de împotrivire la mișcare, fiind alcătuită, de asemenea, din două părți, cea „*obiectivă*”, respectiv cea „*subiectivă*”.

„*Partea obiectivă CONTRA*” este cea care rezidă din posibila penurie temporară de valori umane reale existentă la un moment dat într-o colectivitate umană, manifestându-se fie prin inexistența lor, fie prin dezinteresul manifestat de valorile existente pentru domeniul în care se manifestă nevoia.

„*Partea subiectivă CONTRA*” este cea care apare într-o colectivitate umană ca rezultat al împotrivirii conștiente, dar mai mult sau mai puțin conștientizate, a unora din subiecții colectivității umane cu ranguri sociale care le acordă atribuții în acest sens și cărora orice valoare umană ce vine din urmă le poate amenința poziția socială și privilegiile dobândite într-o atare poziție. Manifestarea acestei împotriviri poate îmbrăca forme extrem de diverse printre care remarcăm: conservatorismul, birocrăția, teama de nou, rezerva față de tineri, izolaționismul, crearea de false probleme ale colectivului, denigrarea posibilelor valori, atitudini rigide în relațiile cu membrii colectivității, etc.

Desigur că o asemenea analiză poate păcătui prin simplism, dar ea poate constitui, pentru subiectul uman care dorește să-și afirme valoarea în cadrul comunității sale sociale, similarul unui enunț detaliat al unei probleme multiple, creând premisele soluționării corecte a acesteia, iar pentru membrul simplu al comunității, o modalitate de a recunoaște comportamental non-valoarea.

Suntem acolo unde trebuie să fim și avem ceea ce merităm pentru că nu am realizat la timp cât parșivism, câtă minciună și câtă lipsă de fair-play poate cuprinde competiția dintre valoare și semi- sau non-valoare. Doar o analiză lucidă ne poate pune în mână puterea valorii cu care să reușim să scoatem din șanț căruța ce ne poate duce către progres și bunăstare, pentru că, altfel, vom rămâne tributari vechii zicători care ne spune că e „*greu la deal cu boii slabi*”.

*Substituirea simbolurilor
și pericolul semnificațiilor*

Definind la modul cel mai simplu istoria, am putea-o numi drept disciplina prin intermediul căreia oamenii învață să-și cunoască rădăcinile, să știe de unde vin și cine sunt, iar, prin extensie, să poată realiza încotro se îndreaptă și cine vor fi în viitor. Desigur, nu vreau să susțin că istoria ar fi o disciplină care naște profeți, dar principiile deslușite prin studiul istoriei popoarelor și a societății în ansamblu dau suficiente repere care, la modul absolut general, pot aproxima măcar direcția, dacă nu și sensul, pașilor imediat următori în mersul societății omenești.

Specialiștii în această disciplină pot spune o seamă de lucruri despre legitățile istoriei. În concepția unora dintre ei mersul societății este, în mare parte, încastrat în albiile precis orientate, iar legitatea este imuabilă, oricât s-ar strădui oamenii, cursul istoriei nu poate fi deviat din mersul său, cel mult poate încetinit sau accelerat. Nu cu mult se deosebește concepția celor pentru care istoria e un șir de fapte dirijate de divinitate, în care totul este scris (mai mult sau mai puțin inteligibil pentru omul de rând), fie în Sfânta Scriptură, fie în proorocirile diverselor personalități înzestrate cu darul preziziunii, între care Nostradamus pare a fi cel dintâi, eforturile muritorilor de a-și schimba destinul social nefiind decât fațete ale împlinirii profețiilor („... *neștiute sunt căile Domnului...*”).

Este evident că au existat, totuși, de când există oameni pe Pământ, tendințe de a face istorie, cele mai multe dintre ele fiind rezultatul orgoliului, cea mai malefică dintre toate însușirile caracterologice umane, socotit și de doctrina creștină drept un păcat capital. Se vor contrazice încă vreme îndelungată specialiștii pe problema **rolului personalității în istorie**, unii susținând că la baza evenimentelor cruciale ale istoriei stau personalitățile, ideile și acțiunile acestora, iar alții susținând că istoria este rezultatul acțiunii maselor, însăși personalitățile fiind un produs, un rezultat al legitimizării lor de către mase (închipuiți-vi-l pe Hitler, Stalin sau Napoleon singuri pe o insulă pustie și impactul lor asupra mersului istoriei). Desigur

că argumentele sunt plauzibile și de o parte și de cealaltă, dar, ca întotdeauna, adevărul conține o mare doză de relativitate.

Socotind istoria o înșiruire ordonată cronologic de stări sociale de lucruri, structurate în etape temporale cu caracteristici specifice, punctate de fapte istorice, de regulă reprezentative acestor etape, vom avea o imagine de ansamblu a structurii de bază a acestei științe. Căutând o formulare cât mai explicativă pentru noțiunea de „*fapt istoric*”, putem afirma că aceasta reprezintă un reper temporal marcat de o anume acțiune, un eveniment însemnând ceva demn de a rămâne în memoria vremurilor. Că „*faptul istoric*” are, de regulă, o anume relevanță pentru perioada în cauză, respectiv starea socială de lucruri specifică acesteia, acesta este un fapt explicabil prin însăși consemnarea sa de către istorie.

Pornind de la capacitatea precognitivă a istoriei, adică aceea de a previziona direcția și sensul mersului societății, nu sunt de loc întâmplătoare eforturile deosebite ale tuturor regimurilor politice, dar cu preponderență a celor totalitare, de a-și aservi istoria, nu atât prin ascunderea faptelor, cât prin denaturarea lor, prin modificarea, uneori imperceptibilă, a elementelor condiționale ale acestora, astfel ca premisele raționamentelor să denatureze concluziile în sensul dorit, încât să deformeze concepția câte unei întregi generații asupra mersului legic și logic al societății într-o anumită direcție.

De-a lungul vremurilor istoricii au căutat mereu să înțeleagă faptele istorice în contextul social în care s-au produs ele, căutând să extragă esența cauzelor care le-au determinat în strânsă legătură cu cadrul social și împrejurările în care acestea s-au desfășurat, nu mai puțin osârdie depunând și pentru descifrarea rolului acestor fapte în evoluția ulterioară a stării sociale de lucruri din etapa istorică în cauză. Asemenea demersuri, având la bază metode de cercetare științifică inductivă și deductivă, sunt singurele care pot asigura istoricului, în actul său profesional, un plasament și un comportament neutral, nepărtinitor.

Dar omul rămâne om, iar istoricul, din varii motive, poate aborda faptele istorice de pe poziții partizane, interesate doar de

o anumită fațetă, prezentă, dar nesemnificantă în ansamblul de fațete ale faptului istoric. Astfel faptul istoric este „rupt” din contextul său real, nu prin inserare de elemente inventate, ci prin omiterea acelor care nu convin, dar cu păstrarea unei suficiente doze de plauzibilitate. În acest fel se creează un context artificial în care „faptul istoric” este aureolat și i se asociază o valoare simbolică artificială, în mod curent spus, ***i se atribuie o semnificație***. Procedul atribuirii de semnificații fiecărui eveniment istoric constituie, după părerea mea, în materie de istorie, cel mai simplu și mai uzitat, poate de aceea și cel mai bine mascat, instrument de manipulare a societății în actul de conducere a „turmei” către viitorul „de aur” al umanității. Un asemenea instrument poate face, dintr-un istoric mediocru în meseria sa, dar dotat cu un oarecare fler și „simțul conjuncturii”, un ideolog extrem de valoros și util unei mișcări interesate într-o anumită direcționare a mersului societății.

Dezbrăcat de semnificații, un fapt istoric rămâne ceea ce este: un eveniment social încadrat cronologic într-o anumită etapă caracterizată de o anumită stare socială de lucruri, cu o anumită importanță social-istorică rezultată din consecințele sale asupra evoluției ulterioare la o nouă stare socială de lucruri.

Așa cum remarcam mai sus, analizat obiectiv, în conjunctura social – politică existentă în momentul producerii sale, evenimentul („faptul istoric”) creează o imagine asupra unor direcții de evoluție a societății, dar tentativele de atribuire de semnificații transformă faptul istoric într-un instrument mascat de denaturare, de împingere a evoluției societății într-o anumite direcție ce corespunde cel mai bine anumitor interese. *Și, ca să abordăm concret subiectul, ne vom referi la greva muncitorilor din Chicago din 1 mai 1886, înăbușită în sânge de poliție, o tragedie ce a zguduit lumea secolului al XIX-lea.*

Pentru a marca faptul istoric menționat, în 1889, la primul său congres, Internaționala a II-a a hotărât să transforme data comemorării tragicului eveniment într-o sărbătoare internațională a muncii, în ziua solidarității celor ce muncesc din lumea întreagă. Deși hotărârea pare extrem de nobilă, transformarea datei comemorative a unei tragedii în sărbătoarea

internațională a muncii, în ziua solidarității tuturor celor ce muncesc, a devenit, în timp, un prilej deosebit de favorabil atribuirii acestui eveniment a unor semnificații cum ar fi: „*internaționalismul proletar*”, falsele idei ale similitudinii de interese a muncitorilor din întreaga lume, a metodelor unice de acțiune, a centrului și doctrinei unice în mișcarea muncitorească internațională. Abordarea dialectică de pe premise false sau incomplete a acestui fapt istoric a favorizat apariția, mai târziu, a vestitului dicton: „***Proletari din toate țările, uniți-vă!***”, apoi a bolșevismului, de unde au rezultat unele erori majore, în nu puține cazuri (și istoria noastră are destule exemple) când mișcarea muncitorească, prin exponenții săi politici, a avut atitudini antistatale și antinaționale.

Este departe de noi orice intenție de denigrare a acestei sărbători sfințite din belșug cu sângele și sudoarea celor ce, prin munca lor, alcătuiesc coloana vertebrală a oricărei societăți. Prin aceste considerații în legătură cu atribuirea de semnificații unui „*fapt istoric*” dorim să subliniem pericolul care există în mod real ca semnificația să se substituie „*faptului istoric*” și să devină argumentul unui comportament socio-politic, nefiind de mirare că, în general în lume, această sărbătoare a muncitorimii este fals percepută ca o sărbătoare comunistă. 1 Mai, ca sărbătoare internațională a muncii, a solidarității internaționale a oamenilor muncii, trebuie să-și păstreze nealterat caracterul simplu, dezgolit de semnificații, al bucuriei de a trăi și munci, de a fi solidar în bucurie și durere cu semenul truditor. Orice extensie prin atribuirea de semnificații acestei sărbători o va denatura, aruncând-o în arena propagandei și disputelor politice, aservind-o „*internaționalismului*”, doctrină care a făcut destul rău în lume și care, paradoxal, din forma sa proletară, acum, **cu o altă semnificație, „globalizarea”**, tinde să devină financiară, economică, militară, cu efectele cunoscute deja în lume de subjugare totală a națiunilor mici și sărace.

Să sărbătorim deci 1 Mai cu bucuria și mândria creatorilor de bunuri materiale sau spirituale, de frumuseți și satisfacții, ferind-o de orice atribuire de semnificații, în scopuri mai mult sau mai puțin curate. Ar fi un gest normal, de noblețe sufletească, datorat clasei muncitoare, nu credeți?

Vitamina A-politică
Generații paradoxale

Motto: Cine n-are bătrâni, să-și cumpere...

Ritmul infernal al vieții cotidiene ne toacă mărunț nu numai zilele, dar și nervii, voința și răbdarea, astfel încât ajungi la un moment dat în starea de a renunța să mai înțelegi ce se întâmplă și accepți orice ca un „*normal al anormalului*”. Doar țăranul român, rămas într-o oarecare izolare a vechilor lui valori și tradiții, se mai crucește la valul de inovații specifice unei societăți de piață (citește „*tarabă*”) și merge mai departe în ritmul lui. Standardele impuse ale unei vieți improprii ne împing, în ochii omului simplu, la situații cel puțin ciudate, pe care el nu le înțelege, dar le acceptă ca atare, cu toate că rareori „*cuplează*” la așa ceva. Doar adolescenții și tinerii, care au fost și vor rămâne avangarda oricărei societăți, se lasă seduși mai ușor de slogane banale, de mode șocante, și uite-așa apărui „*generația PRO*” (*PRO* ce, că nimeni nu a definit în vreun fel vreo direcție clară!). și, ce-i mai greu de înțeles e că, „*dacă nu ești PRO*”, ești oare „*ÎMPOTRIVĂ*”? Păi, dragilor, sloganul e vechi, unii zic că încă din Evanghelia lui Matei, dar cei mai mulți l-au simțit pe pielea proprie în perioada stalinistă, când „- *Cine nu-i cu noi, e împotriva noastră!*” era cuvântul de ordine în numele căruia mulți au pățimit pentru simplul motiv că voiau să-și vadă liniștiți de necazurile lor.

Nu vreau ca din demersul meu să se înțeleagă că, nefiind „*PRO*”, sunt împotriva „*PROgresului*”, dar sloganele astea impuse (inteligent, cu metodă, atractiv) scot oamenii din făgașul normal al vieții și-i duc pe căi aparent interesante, active, zgomotoase, dar, în fapt, seci, aride, lipsite de țel și de o utilitate practică, nici individuală, nici socială, dar pun la dispoziția unora, inteligenți și lipsiți de scrupule, mase largi de manevră bune pentru orice într-o societate „*demon-critică*”. Atâta doar că apariția, oarecum „*ciupercărească*”, a tot felul de „*generații*” mă contrariază prin lipsa lor de fundament și necesitate reală. E ca și cum ai scoate o plântuță frumoasă și în plină dezvoltare dintr-un pământ gras și roditor și ai planta-o

între fiare și betoane, cu motivul declarat: „- *Să mai vadă și ea lumea!*”. Măcar „*generația în blugi*” a fostului Cenaclu Flacăra avea un țel deschis declamat: „- *Lumină, luptă, libertate!*”, și, cu iertăciune, în comparație cu vremurile de azi, acea generație credea în cu totul altă schimbare decât cea pe care o trăim.

Mă mai contrariază o anume stratificare inedită și, desigur, trecătoare apărută „*ad-hoc*” după '89. Între generațiile obișnuite ale unei societăți (copii, adolescenți, lucrători, pensionari), s-a infiltrat o generație nouă, inedită și, mai ales, paradoxală, „*generația tinerilor pensionari*”. Desigur, au mai existat pensionari cu vârste mai reduse dintotdeauna, dar aceia erau oameni cu trupul uzat prematur de condiții de muncă grele, oameni care și-au lăsat sănătatea în gaj pentru o pensionare ceva mai rapidă. Dar acum, oameni în plină creativitate, putere de muncă, dar mai ales experiență, sunt efectiv „*lăsați la vatră*”. Unii se bucură (deși mulți se prefac), dar cei mai mulți se întreabă, total dezorientați și nedumeriți: „- *Oare nu mai e nevoie de noi?*”. Cei mai tari sufletește dintre ei demonstrează pe cont propriu că mai pot, dar pe marea majoritate, viermele aruncării lor premature la „*lada de gunoi*” îi va roade, exterminându-i încet, dar sigur. Și cu ce folos pentru societate, în general? Își poate permite vlăguita vistierie a țării să mai ducă în spate încă o generație? Poate contribuabilul, împovărat de biruri, cu salariu mai mult decât modest, să mai care încă un sac în spate? Dacă tot mai puțini lucrează, dacă producția industrială e în cădere liberă, de unde bani pentru protecția socială? Ca unul la mijloc, nici tânăr, dar nici în postura de a fi cuprins în „*generația tinerilor pensionari*”, mă uit uneori la tinerii care au preluat frâiele celor plecați, vor, sunt și pregătiți profesional, au și entuziasm, dar... experiență n-au.

„- *Cine n-are bătrâni să și-i cumpere...*” zice un proverb. Noi îi aruncăm. În interesul cui? Vom vedea! Până una alta, parafrazându-l pe mult-contestatul Adrian Păunescu, eu declam: „*Te salut, generație a pensionarilor tineri!*”, cu speranța că acest nou record românesc în materie de inovație socială va intra în cartea recordurilor. La capitolul „*Ciudățenii*”, bineînțeles.

Septembrie 1998 – Semne (Provincia Corvina nr.7)

Următorul episod

Românii sunt un popor genial, dar imatur. Punând în balanță vechimea milenară a acestuia, afirmația poate părea paradoxală, chiar jignitoare, dar viața ne-o dovedește, din păcate, reală.

Nu știu dacă această imaturitate este rezultatul creșterii noastre ca generație izolată după gardul dictaturii, nici nu afirm că imaturitatea noastră ține de domeniul vieții culturale sau economice, dar, în domeniul social – politic, comportamentul uman are deseori conotații ce ne transformă în lumea unui carnaval cu grupa mică de la o grădiniță săptămânală.

Mai întâi de toate, legea nu e lege pentru toți. La nivele înalte totul e posibil, legal, corect. La omul de rând legea e barieră și, ferească Dumnezeu s-o încalci, că te-a călcat trenul.

Dar nu aspectele în sine vreau să le analizez, suntem cu toții sătui de exemple cât se poate de concrete pe această temă. Ne-am obișnuit deja cu tribunalele „talk-show” de la miezul nopții unde mai mulți veniți sau neaveniți critică, justifică, se prefac indignați, jigniți, sunt detectivi sau avocați, anchetatori sau apărători, murdăresc sau spală rufele altora, dar, în fond, ce fac?

- *Ne luminează, vor spune unii.*
- *Ne fraieresc, vor spune alții.*

Nici una, nici alta, dragilor! Fără a nega intenții și de un fel, și de celălalt, eu afirm că aceștia își fac treaba pentru care au fost plătiți boierește, fie în bani, fie prin publicitatea (de multe ori electorală) pe care și-o fac. Iar noi ne alegem cu timpul pierdut gură-cască, uneori cu satisfacția platonică: „- *Vezi, e așa cum am zis eu!*”, dar mai ales cu o păguboasă concluzie: „- *Gata cu grija! Are cine să se ocupe de corupție! La atâtea dezvăluiri nu se mai poate mușamaliza nimic!*”. Și ne eliberăm de orice grijă, chiar dacă corupția ne pocnește direct în scăfârlie, convinși că, mai devreme sau mai târziu, d-l Tucă și ai lui vor face ordine și în ograda noastră. Iar marile afaceri dubioase se sfârșesc, după îndelungi cercetări, cu pedepsirea „*co-rupților în fund*”, pentru că, în atelierele cosmetice ale puterii, lupii și-au coafat blana în stil „*merinos*”, și-au pilit dinții și behăie nevinovați și inocenți ca mieii nou născuți. Iar noi, adolescenți întârziați, creduli și setoși de democrație, fără să mai gândim că sfârșitul celui anterior a fost fals și ireal, așteptăm cu gura căscată *următorul episod*.

Iunie 1998 – Provincia Corvina nr.6

Despre intelectuali

(comentariu pe marginea articolului „*Ce sunt intelectuali*”
de Virgil Diaconu din *Cafeneaua literară* nr.5/47 mai 2007)

Incitat de conferința filozofului Mircea Flonta pe tema „***Ce sunt intelectuali***”, dl. Virgil Diaconu publică articolul amintit în subtitlu, cred, ca un comentariu pe marginea acesteia, dar, presupun că, în același timp, și ca păreri împărtășite cu ale ilustrului filozof. Desigur că, de la nivelul nostru de erudiție, nu ne putem permite prea multe, dar presupunem că nu vom păcătui exagerat dându-ne cu părerea asupra unei probleme care, măcar pe la extremități, ne înglobează cumva.

Cele două concepte elitiste asupra intelectualului ale ilustrului filozof, respectiv:

- *Intelectalii sunt marile spirite din istoria culturii;*
- *Intelectalii sunt geniile creatoare,*

se susțin prin ele însele ca și definiții generice, dar permit o foarte mare labilitate în privința aprecierii exacte a adevăratei categorii a intelectualilor, mai precis a indivizilor sociali care pot fi încadrați fără puțință de tăgadă într-un grup social care se distinge clar de celelalte categorii umane.

Eu nu cred că intelectualul ar putea fi definit vreodată drept saltul peste un nivel de acumulare intelectuală precis măsurat (gândiți-vă la nivelul de acumulare și cunoaștere al unui elev mediu de clasa XII-a din zilele noastre comparativ cu un geniu antic), și, cu toată prețuirea față de personalitatea distinsului filozof, mi-aș permite să sugerez că ***conceptul de intelectualitate este mai aplicabil grupurilor decât indivizilor.*** Și, desigur, ca în orice grup, apar vârfulurile (ar fi de preferat valorice), dar prezența acestora nu anulează masa de intelectuali ca și categorie, pentru că ele însele (vârfulurile!) s-ar estompa prin lipsă de reper. Iar problema apariției vârfulurilor în cadrul grupului este, de asemenea, extrem de discutabilă, pentru că nu întotdeauna, socialmente vorbind, liderii (cei cu pâinea și cuțitul) sunt cei naturali (și, de obicei, valorici) – unanim acceptați – iar aceștia, pentru a nu crea probleme!, sunt sistematic împinși în afara posibilităților de afirmare.

Iată de ce eu consider că tratarea intelectualului într-un mod elitist, individual, pe baza conceptelor de “*mare spirit din istoria culturii*” sau “*geniu creator*”, perfect justificat din punct de vedere al analizei post-mortem a subiecților, nu ne ajută în mod real să distingem valoric intelectualii contemporani, să ne fixăm reperele noastre ca simpli muritori într-o lume în care totul e bulversat.

Pe de altă parte, dacă, sub comuniști, intelectualitatea era (hai să zicem!) “*oprimată și marginalizată*”, iată că după revoluție ne umplurăm de intelectuali, care mai de care mai “*rasați*” (curios lucru, cu cât răcniră mai anticomunism, cu atât deveniră mai “*intelectuali*”), numai că, la o simplă analiză lucidă, de om sănătos, cu intelectul intact (dar nu neaparat intelectual!?) constăți că te umple greața când analizezi calitățile de indivizi sociali ale acestora, cea mai mare parte profitori ordinari și, mai apoi, bineînțeles că atent selectați după interesele sus-pușilor, unii dovediți ca vechi “*ciripitori*” ai securității comuniste.

Deci, în asemenea condiții, cu instrumentele filozofice pe care le avem la îndemână, pare destul de incomod să luăm o personalitate contemporană și să o argumentăm “*pro*” sau “*contra*” ca intelectual elitist, dacă nu mai adăugăm ceva sistemului sau definiției pentru noțiunea de intelectual. Pentru că, nu întâmplător, dl. Virgil Diaconu pune problema dacă anumite acte sociale, creații de geniu, comportamente sau simpatii ale personalităților vremii, le scoate sau nu pe acestea din categoria intelectualilor bazată pe conceptele ilustrului filozof Mircea Flonta.

Părerea mea este că orice intelectual al vremii lui se raportează la contextul său social și nu poate fi judecat decât în cadrul acestuia. Dacă am nega calitatea de “*geniu creator*” a lui Nobel, am nega tot progresul omenirii bazat pe exploziile controlate, chiar dacă alte categorii de “*intelectuali*”, tot “*genii create*”, dar ale răului, au folosit-o distructiv. Cine ar putea nega calitatea de intelectual “*mare spirit în istoria culturii*” a lui Nicolae Iorga pentru faptul că a creat o nouă doctrină politică “*doctrina națională*”, cea care le pute cel mai acut la

nas europenilor unioniști adepți ai globalizării fără frontiere și ștergerii oricărei urme de identitate națională? Curios lucru, prin asociere mi-a venit în minte mult uzitata sintagmă “ștergerea deosebirii dintre sat și oraș” din vremea comunistă, cea care a făcut, cred, cel mai mult rău spiritului țaranului român.

Și totuși, dl. Virgil Diaconu încearcă să așeze intelectualitatea dincolo de rău și bine. - Interesant mod de a pune problema, dar unde, d-le Diaconu, în locul “unde nu este durere, nici întristare...”, cum zice preotul la îngropăciune pentru cel dus? Poate că aveți foarte mare dreptate, numai Dumnezeu îi va putea judeca pe toți elitiștii care se consideră intelectuali, dacă merită sau nu, comportamental, acest titlu, de noblețe în primul rând.

Dumnezeu l-a creat pe om, dar nu pot nici aprecia dacă el i-a dat și calitatea de a discerne între bine și rău, pentru că Șarpele a pus-o pe Eva să-i dea lui Adam fructul din pomul “binelui și răului”, dar cert este că omul are capacitatea de a discerne între bine și rău, cel puțin la nivelul preocupărilor individuale. Dar intelectualul, ca nivel de informare, are alte posibilități de a discerne binele de rău, chiar când este vorba de colectivități mari. Problema este doar de opțiune, el poate analiza ce e bine, ce e rău, care este răul cel mai mic dintre două rele (și acesta fiind, în fond, tot un bine), dar opțiunea sa poate fi liberă sau determinată (nu insist asupra determinismului opțiunii, problema ar ocupa prea mult spațiu, dar “corupția” este doar un segment îngust al acestuia).

Înțeleg intenția d-lui Virgil Diaconu de a analiza simbolic intelectualitatea “dincolo de bine și de rău”, dar o analiză reală de acest fel practic nu este posibilă, pentru că nu-l putem scoate pe intelectual din rândul “indivizilor sociali”, aceasta este însuși calitatea care-l validează ca intelectual. Cel mai potrivit ar fi să analizăm, la un intelectual, cu instrumente pertinente de măsură, cât bine și cât rău a făcut, cu bună credință și în deplină cunoștință de cauză, și neaparat în contextul social al vremii în care a trăit. Cine poate să-i acuze pe inventatorii bombei atomice de crearea acesteia, când, în bătălia “care pe care” cu nemții, aceștia puteau să le-o ia înainte? Cine poate să nu-i

acuze pe cei care au folosit-o împotriva unei populații nevinovate la Hiroșima și Nagasaki, cu toate că era evident că Japonia urma să capituleze? Intelectuali au fost și unii, și ceilalți, dar despre buna lor credință se poate discuta.

Cât privește problema răului făcut de cei care vor să schimbe lumea, sunt de acord întru totul cu poziția d-lui Virgil Diaconu, dar vreau să nuanțez puțin. Lumea însăși este în permanentă schimbare, rezultată din tendințele firești spre progres, spre o viață mai bună, confort, civilizație. Orice om creativ care a văzut pe un altul trăind mai bine ca urmare a unei creații, invenții, metode etc., prin imitație, încearcă să facă la fel (amintiți-vă de *"ligheenele-satelit"* din vremea lui Blacheu-vodă) și astfel lumea se schimbă. Problema răului în schimbarea lumii se pune în condițiile schimbărilor brutale și împotriva trendului de schimbare deja existent. Orice schimbare de acest fel, oricât de mult s-ar trâmbița ideile de *"democrație"*, *"drepturile omului"* etc., aduce comunității în cauză mai mult rău decât bine, fie și datorită faptului că respectiva comunitate percepe binele în altă nuanță decât cea care i-a fost băgată pe gât cu forța. Ceea ce este îngrijorător în asemenea cazuri este faptul că intelectualitatea, dotată cu un instinct de conservare prin adaptabilitate mult mai ridicat, se rupe de contextul său social, *"convertindu-se"* conjunctural la ideea schimbării impuse și derutând vulgul. Rare sunt cazurile de rezistență, oricum oprimată, dar aceasta ar trebui să fie atitudinea adevăratului intelectual. Pentru că, prin însăși acumulările intelectuale, intelectualul devine mai *"laș"* decât omul de rând, deoarece, în subconștientul și conștientul său, el găsește mai ușor fundamentarea teoretico-științifică a lașității sale, pe care o propagă, duplicitar, dar cu tărie drept cel mai important crez al său. Este cel mai frecvent caz în rândul intelectualității elitiste postdecembriste de la noi, când indivizi care au crescut în familia de mari activiști intelectuali comuniști, beneficiind din plin de privilegiile unei clase sociale răsfățate de regimul comunist, au devenit, peste noapte, fervenți anticomuniști, ba unii sunt prezențați și ca etaloane de anticomuniști, când ei, de

fapt, nu sunt altceva decât niște javre “lătrătoare” făcând frumos la cei ce le aruncă ciolanul.

După toate demersurile de mai sus este imposibil să nu pui în discuție problema moralității civice a intelectualului. Iar dacă, în cadrul grupului social (această noțiune, din punct de vedere sociologic, este des abordată sub denumirea de “*pătură socială*”), intelectualul este un vârf, atunci el este intelectualul elitist și, cu atât mai mult, problema moralității sale civice este mai acută.

Se tot discută în mediile noastre despre “*corupție*” ca despre principalul flagel care este sursa tuturor relelor din societate, dar termenul este atât de uzitat încât nimeni nu se gândește la o clară definire, care să realizeze o delimitare cât de cât orientativă a noțiunii. De multe ori cred că lucrurile sunt lăsate intenționat așa, pe baza principiului “*dezbină și stăpânește*”, pentru că, în ochii săracului, orice bogat este un corupt, în ochii reclamagiului, toată justiția care nu-i dă dreptate e coruptă, în ochii pensionarului, sistemul protecției sociale e corupt etc., ori, în opinia mea, “*corupția*” ar putea fi definită, în cea mai mare parte, în modul cel mai simplu, imoralitate civică, iresponsabilitatea individului față de drepturile și libertățile semenului său.

Problema care se poate pune în discuție este cea a intelectualului de vârf care se lasă sedus, indiferent de argumente, de “*partea întunecată a forței*” – ca să parafrazăm un erou din “*Stars War*” – și atunci mai există argumente pentru includerea acestuia în rândul “*elitei intelectuale*”?

Punctul meu de vedere este acela că, într-o societate normală, asemenea indivizi, oricâte calități și acumulări intelectuale ar deține, ar trebui categorisiți drept niște “*paria*” ai grupului social, pe care societatea să-i evite ca pe leproși pentru a nu se infesta. Pentru că un **adevărat intelectual de elită** trebuie, în opinia mea, să constituie, pentru societate, un real model de comportament social și un catalizator al reacțiilor de dezinfecție și dezintoxicare socială.

Postfață

Când revăd acel timp – fragmentat cumva poliedric – de când Ion Urda mi-a împărtășit din scrierile sale – erau anii cenaclului Flacăra și el avea o... paradoxală vocație – de a se lupta cu Focul..., îmi vin în minte câteva imagini stop-cadru, din perindarea lor virtuală...

În anii 80, lecturi intermitente la „*lumina mâinilor*” în cercul scriitorilor hunedoreni... Opțiunea lui Ion Urda pentru gruparea sindicalistă, dar neostentativă a Cenaclului Flacăra, a avut ca liant personalitatea și farmecul discret, dar pregnant, al lui Neculai Chirica, secondat de Valeriu Bârgău. Plecarea acestuia din urmă la Deva și retragerea primului de la conducerea cenaclului l-au făcut să renunțe la activitatea cenaclieră. Dar nu și la scris... Eu am înțeles că era vorba de lupta cu inerția, era „*spiritul adâncului*” labișian.

Ion Urda a avut mai degrabă țintele lui, fermitatea în opțiuni și o anume discreție în a-și etala ostentativ, ca mulți alții, avatarurile, încrâncenările, descumpănirile. El nu este un excesiv autoreferențial, ci un om care, prin cuvântul scris, își diferențiază lectorii. Ion Urda este un colocvial și dincolo de pragmatismul său, la care însă te poți acorda prin intuiție empatică, este chiar un timid – delicat, capabil de tandrețe! Această tandrețe se manifestă în jocul cu epigramele, în replicile spontane, boematice, cu un simț special, înnăscut, al polemicii moraliste.

Anii au trecut și l-am regăsit imediat după 1989, fiindu-mi aproape în colegiul primei serii a revistei Provincia Corvina. El s-a bătut pentru continuitatea acesteia mai mult decât cunosc cei ce azi beneficiază de spațiul ei. Și iată-l în 1998 cu prima carte, încercând să **redefinească** poetic un univers interior deloc expansiv,

deloc precipitat. Temele principale sunt iubirea, demnitatea, credința.

Ostenind ani buni la teza de doctorat, urmată de cartea sa tehnică, s-a risipit rodnic și constructiv și cu tehnoprocesarea revistei, dar și pentru editarea cărților altora. Înființând Asociația Provincia Corvina, am fost remotivat a continua revista ajunsă la anul 11 de la fondare.

Cartea de față este una compozită. Dimensiunile paralele ale unui foarte laborios eseist sau cronicar sunt complementare cu lirica nesofisticată, a metaforei contopite .

Ion Urda nu este un caleidoscopic, nici un veleitar. Umorul are zvâc polemic și cronicile lui plastice sau literare sunt bine temperate, cu o anume vervă a unui diplomat cultural. Omul și scriitorul își cultivă, prin... oglindire, propria-i ființă. Temperamental fiindu-i total opus, îmi pare bine că acolo unde sunt prea inflamabil, el este amabil, unde sunt greșitor, are răbdarea a mă liniști. Ceea ce se întâmplă, deocamdată chiar progresiv, chiar și între scrierile noastre...

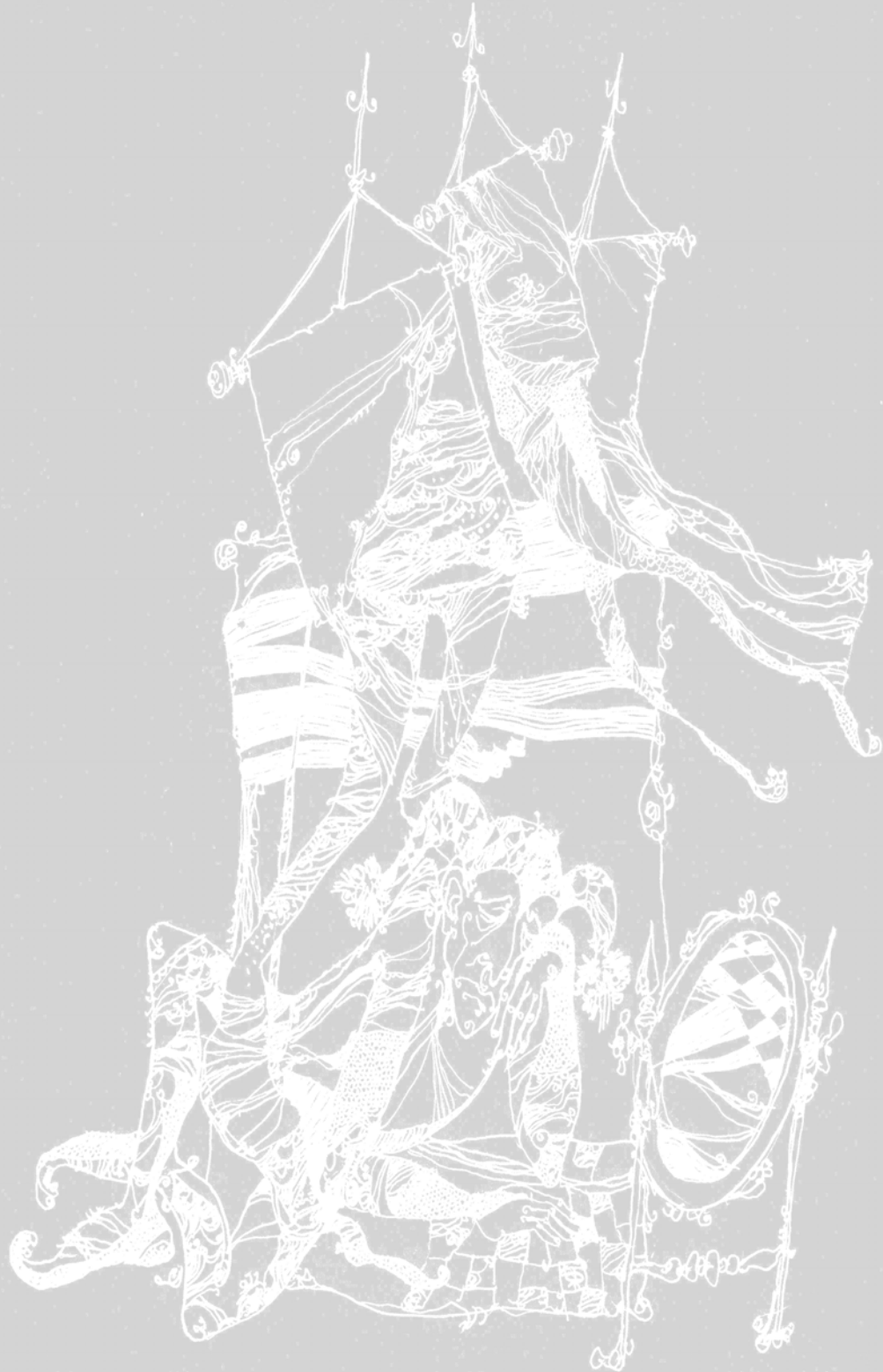
Nu îmi dau seama cum sună în ungurește poeziile sale, dar traducerea lor fiind a Saroltei Kapiller, egală simțitoare și cunoscătoare a celor două limbi, sunt sigur că emoția prinde transparența estetică. În fine, faptul că Ion Urda a dovedit reale aptitudini paradoxiste, provocându-l pe matematicianul Florentin Smarandache și amuzându-mă pe mine, este germenul puternic al neutro-Sofiei: literalmente traductibil fiind: oscilația neutrinilor pe solfegiile înțelepciunii... Nicidecum fiind vorba de neutralism, deoarece, dacă așa ceva poate fi o girafă, ca ardelean voi repeta, simplificând: „*Domn'e, așa ceva nu se există!*”

Eugen EVU

Euprins

POEME BILINGVE -----	5
Pelerin -----	7
Üstökös -----	8
Mărgăritar înflorit -----	9
Virágzó mandulafa -----	10
Iată de ce-ți spun... -----	11
Miért is mondom... -----	12
Preapocaliptică -----	15
Apokalipszis előtt -----	16
Ce să-ți dăruiesc -----	19
Mit is adhatnék neked... -----	20
Expoziție -----	23
Tárlat -----	24
Remarcă -----	27
Megjegyzés -----	28
Exorcizare -----	29
Kiüzetés -----	30
Creație -----	31
Képzelmény -----	32
Întrebări mute -----	33
Hangtalan kérdések -----	34
Postapocaliptică (1) -----	35
Apokalipszis után (1) -----	36
Postapocaliptică (2) -----	39
Apokalipszis után (2) -----	40
Disperare -----	43
Kétségbeesés -----	44
Am văzut... -----	45
Láttam... -----	46
Mi-e sufletul o anticameră -----	47
A lelkem most előszoba -----	48
Oamenii focului -----	51
Tüzemberek -----	52
Black hole -----	53
Black hole -----	54
Stau frânt... -----	55
Döbbszent állók... -----	56

Colecționarul de suflete -----	57
A lélekgyűjtő -----	58
- De ce nu vrei să vezi, Doamne... -----	61
- Hát nem látod, Uram... -----	62
ALTE POEME -----	63
Legendă corvină -----	65
Poem ostenit -----	66
Ninsoare de martie -----	67
Vremea așteptării -----	68
Scrutin -----	69
Pseudo cugetări -----	71
Revelație -----	73
Cioburi de vitraliu -----	74
Armindenii -----	75
Gorunul lui Horea -----	77
Jelanie -----	78
POEME PENTRU SEMENI DRAGI -----	79
Aniversare -----	81
Inventatorului minților color -----	83
Scrisoare -----	84
Urare -----	85
Scrisoare (2) -----	86
Fericire -----	87
Domnului Profesor, cu dragoste! -----	88
DELICVENT DE OPINIE -----	89
Atunci vom fi flacăra... -----	91
Paradoxismul, iraționalul și estetica -----	92
Adevărul?... nimic mai complicat... -----	97
Despre „babilonie” (reflecții biblice) -----	100
Colecționarul de suflete -----	103
Dicționare sărace -----	105
„- Eu sunt European!...” -----	108
Paradoxurile, românii și viața de pe o zi pe alta -----	111
Substituirea simbolurilor și pericolul semnificațiilor -----	115
Vitamina A-politică -----	119
Despre intelectuali -----	122
POSTFAȚĂ -----	127
CUPRINS -----	129

Această carte apare prin finanțarea Asociației cultural – umanitare și științifice „Provincia Corvina” din Hunedoara cu sprijin financiar și de la Consiliul Local al municipiului Hunedoara.

Apariția cărții a fost posibilă și datorită generozității următorilor sponsori cărora autorul le mulțumește pe această cale:

1. jr. Gabriela BĂIEȘAN – Notar public
2. ec. Victor LEU – administrator SC. ICSH SA
3. prof. Tatiana VASILESCU– administrator
grup de farmacii GREEN LINE Hunedoara
4. sing. Aurel PLEȘIU – administrator SC Pază și Protecție
„IANCU DE HUNEDOARA” srl Hunedoara
5. jr. Dan FISCUTEANU – administrator SC EVELIN
AGROINVEST srl Hunedoara
6. Tiberiu BALAZS – director executiv SC COMPACT
CREATIV ART BALAZS srl Hunedoara

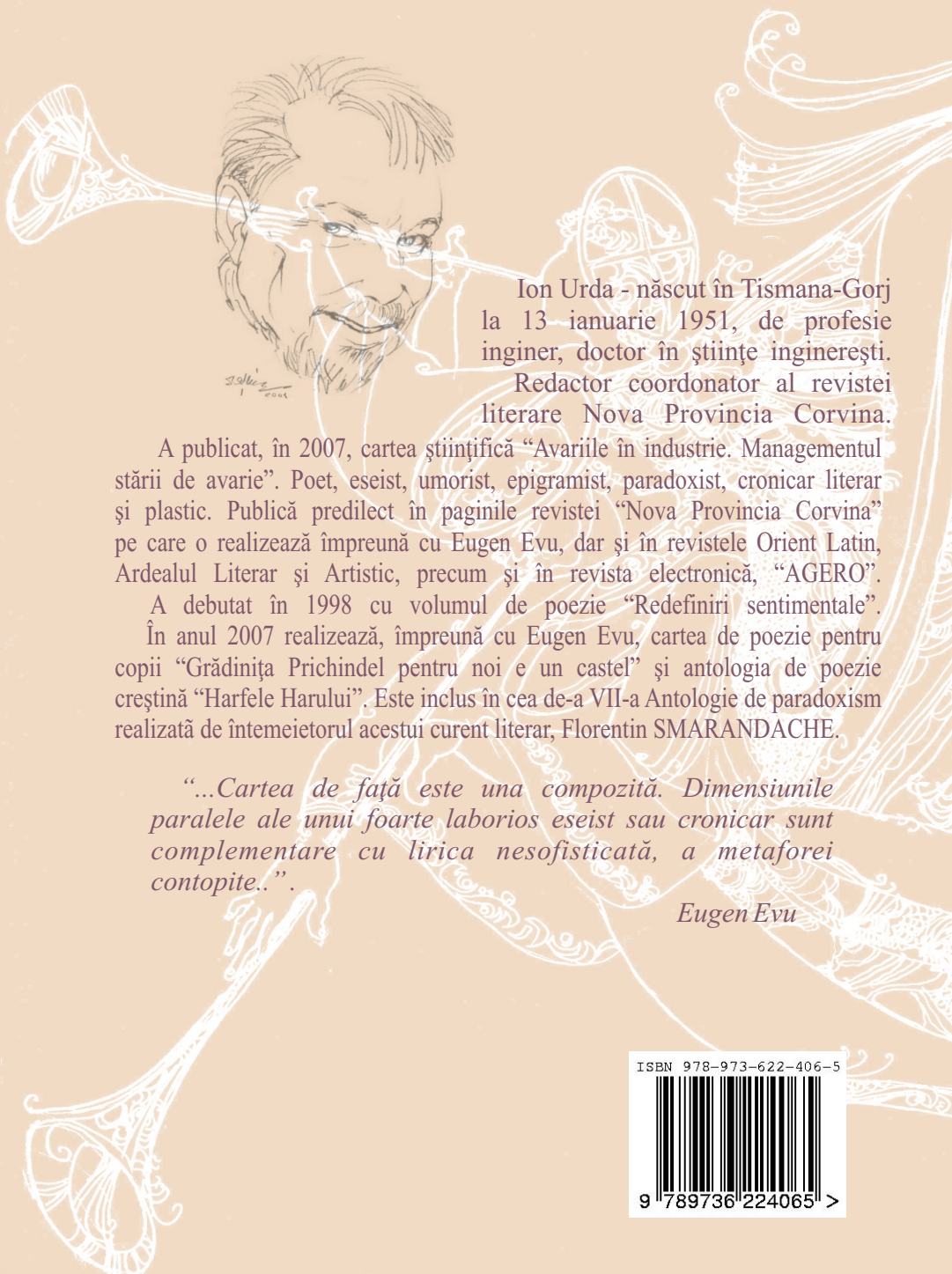
Autorul mai mulțumește pe această cale onorabilei doamne Sarolta KAPILLER pentru profesionalismul și efortul depus la realizarea traducerilor în maghiară, precum și administratorului SC MAXIMAL PRINT srl Hunedoara – ing. Dorin ILIUȚĂ pentru efortul, profesionalismul și pasiunea depuse în realizarea acestei cărți.

Carte apărută în colecția:

Tiparul executat la
SC MAXIMAL PRINT SRL
HUNEDOARA

Soltes
2008

Ion Urda - născut în Tismana-Gorj
la 13 ianuarie 1951, de profesie
inginer, doctor în științe inginerești.
Redactor coordonator al revistei
literare Nova Provincia Corvina.

A publicat, în 2007, cartea științifică "Avariile în industrie. Managementul stării de avarie". Poet, eseist, umorist, epigramist, paradoxist, cronicar literar și plastic. Publică predilect în paginile revistei "Nova Provincia Corvina" pe care o realizează împreună cu Eugen Evu, dar și în revistele Orient Latin, Ardealul Literar și Artistic, precum și în revista electronică, "AGERO".

A debutat în 1998 cu volumul de poezie "Redefiniri sentimentale".

În anul 2007 realizează, împreună cu Eugen Evu, cartea de poezie pentru copii "Grădinița Prichindel pentru noi e un castel" și antologia de poezie creștină "Harfele Harului". Este inclus în cea de-a VII-a Antologie de paradoxism realizată de întemeietorul acestui curent literar, Florentin SMARANDACHE.

"...Cartea de față este una compozită. Dimensiunile paralele ale unui foarte laborios eseist sau cronicar sunt complementare cu lirica nesofisticată, a metaforei contopite.."

Eugen Evu

ISBN 978-973-622-406-5

9 789736 224065 >